

Stad + Groen

Vakblad over openbaar Groen en het vergroenen van de buitenruimte

Een daktuin met een extreem hoge belasting

Stad nog niet klaar voor klimaatextremen • Veilige valondergrond op kinderspeelplaats • Groen, groener, groenst • Proef met biologisch bestrijdingsmiddel • Verraderlijke trillingen • CEO Dick Verheij • Alt voor onkruidbestrijding zijn niet duur! • Te reinigingsmachine • EMVI • Social retu

WEEKVANHETONKRUID.NL
WEEK
VAN HET
ONKRUID

Beste prijs-kwaliteit
verhouding

onkruidbestrijding
MET 100%
HEET WATER

**Milieuvriendelijk
en duurzaam**

**Geschikt voor
alle verhardingen**

WAVE absoluut de beste in onkruidbestrijding

WAVE is de meest effectieve en energiezuinige methode voor niet-chemische onkruidbestrijding. De WAVE methode bestrijdt alle soorten onkruid, algen en mos met behulp van thermische onkruidbestrijding, oftewel onkruid doden met heet water. WAVE biedt de beste prijs-kwaliteit verhouding, is milieuvriendelijk en duurzaam, is geschikt voor alle verhardingen, werkt veilig en schadevrij en ondersteund en adviseert de klant op het gebied van onkruidbestrijding. Kortom: De beste oplossing!

WAVE WEED CONTROL

+31 (0)318-469 799 | info@waveonkruidbestrijding.nl
www.waveonkruidbestrijding.nl

Griffioen biedt het totaalpakket Green-to-Colour aan voor een duurzaam ingerichte buitenruimte. Het concept, dat zorgt voor snelle dichtgroei met een laag onderhoudsniveau en weinig onkruidgroei, bestaat uit:

- ontwerp
- sortimentskeuze
- grondbewerking
- P11-kwaliteit planten
- maai- en bemestingsplan

*Vasteplanten dragen sterk bij aan de biodiversiteit.
Een kleurenpracht voor omwonenden en
voorbijgangers en aantrekkelijk voor vogels,
vlinders, bijen en ander dierenleven.*

Meer informatie en voorbeelden van projecten: www.greentocolour.com

A portrait of a middle-aged man with short brown hair, wearing a dark blue suit, white shirt, and a red patterned tie. He is standing outdoors with his arms crossed, looking directly at the camera. Bare tree branches are visible in the foreground and background, and a brick wall is partially visible behind him.

38 CEO Dick Verheij 'In dertig jaar nooit rode cijfers gedraaid'

Het zijn lastige tijden voor veel groene aannemers. De markt krimpt en door zaken als bijvoorbeeld SROI verandert deze ook sterk van karakter. CEO van dienst Dick Verheij lijkt er niet al te zeer van onder de indruk. Over zijn plannen met SROI vertelt wil hij tijdens ons interview in Sliedrecht niets loslaten, maar het zou dit vakblad niets verbazen als hij ook hier in de komende maanden met een verrassende ontwikkeling naar buiten komt.

Colofon

Stad + Groen is een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 4400 exemplaren verspreid onder groenbeheerders, groene aannemers, landschapsarchitecten, adviseurs en toeleveranciers in de groene sector. Bij alles staat de praktisch ingestelde vakman centraal.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.stad-en-groen.nl
M info@nwst.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel
Vakredacteur: kelly Kuenen (santi@nwst.nl)
Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout

Abonnementen

Controlled circulation: Dit betekent dat alle professionals in de groene sector recht hebben op een gratis abonnement. Niet werkzaam in de groene sector €91,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2352-4634

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij NWST NeWSTories BV c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Dit vakblad wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

46 Terrazza reinigingsmachine

Ik heb geen kunstgebit en hoop daar ook nog enige tijd van verschoond te blijven. Toch gaat de met afstand meest irritante reclame in mijn herinnering over de reiniging van kunstgebiten. Daar moest ik aan denken toen Johan Teeuwen van het nieuwe fusiebedrijf Stierman De Leeuw de redactie van dit vakblad uitnodigde om hun nieuwste product, een terrasreiniger, te bekijken: een borstel waarmee je heel effectief en grondig sterk vervuilde bestrating kunt reinigen.

34 Een daktuin met een extreem hoge belasting

Het meest opzienbarende daktuinproject van het laatste jaar is wellicht de bijna één hectare grote tuin rond Duo2 in Groningen, een tweetal kantoorgebouwen waar de Dienst Uitvoering Onderwijs en de Belastingdienst in zitten. Dit gebouw, waarvan de daktuin in 2014 werd opgeleverd, wordt vanwege zijn vorm ook wel 'het Cruiseschip' genoemd. BVB Substrates mocht de meer dan 5500 kuub daktuinsubstraat leveren, maar er valt natuurlijk veel meer te vertellen over dit project.

en verder

Actueel

- 8 Nieuws
- 14 Stad nog niet klaar voor klimaatextremen
- 19 Week van het onkruid
- 27 Hoorn zeer tevreden over proef met biologisch bestrijdingsmiddel

Achtergrond

- 20 Veilige valondergrond kinderspeelplaats
- 30 Verraderlijke trillingen
- 54 EMVI: doel voorbijgeschoten door verkeerde toepassing

Column

- 53 Ontwikkelen met kwaliteit
- 58 Hoofdredactioneel

inhoud

42 Alternatieven voor onkruidbestrijding zijn niet duur!

Dankzij het uitstellen van het verbod op chemische onkruidbestrijdingsmiddelen tot begin 2016 kunnen gemeenten en aannemers voorlopig nog de gifspuit blijven hanteren. Tegenstanders van de wet claimen dat de alternatieve methodes ontoereikend zijn. Maar is dat wel zo?

48 Van honderd procent bestek naar honderd procent anders

Social return is een van de instrumenten die een opdrachtgever hanteert om maatschappelijke doelen te realiseren. In dit geval werk voor mensen die verder van de arbeidsmarkt staan. Vakblad Stad + Groen organiseerde begin januari een expertpanel dat discussieerde over de vraag hoe social return past in de hedendaagse praktijk van aanbesteden.

24 Groen, groener, groenst

Nieuws

Geen glyfosaat-gebruik in Duitsland

In Duitsland mogen agrariërs geen glyfosaat meer inzetten voor de teelt van groenbemesters. Wie in Duitsland na de oogst een groenbemester wil inzaaien, mag geen glyfosaatbespuiting meer uitvoeren om een 'schoon' zaaibed te verkrijgen. Met deze maatregel wordt de inzet van dit herbicide verder gereduceerd. Dit komt de branche slecht uit: steeds meer bedrijven schakelen in deze tijd juist over op mulchzaai, en het gebruik van glyfosaat is binnen die manier van werken de makkelijkste en goedkoopste manier om onkruid te bestrijden. Groenbemesters die hebben overwinterd, mogen nog wel worden doodgespoten met glyfosaat. Dit is na 16 februari van toepassing. Die maatregel blijft bestaan om de hoofdteelt onkruidvrij te kunnen houden.

Nieuwe onkruid-machine voor Leeuwarden

Omrin houdt dit jaar de straten van gemeente Leeuwarden onkruidvrij door het gebruik van twee Wave-machines. De nieuwe Wave die hiervoor is aangeschaft, is sterk verbeterd ten opzichte van het vorige model. Zo is er minder waterverbruik en dat houdt in dat men minder vaak hoeft te stoppen of om te rijden om te tanken. Daarnaast is het apparaat 25 % effectiever dan het vorige model.

Omrin heeft op dit moment geen plannen om deze vorm van onkruidbestrijding uit te breiden naar andere gemeenten. De gemeente

Leeuwarden heeft bewust voor Wave gekozen. Al enige tijd bestreed de gemeente onkruid met behulp van de borstelmethode. Tien jaar geleden heeft men er ook al eens proeven gedaan met een type Wave, maar die uitvoering was destijds nog niet goed genoeg. Dankzij de huidige techniek en verbeteringen kan het onkruid nu op duurzame wijze bestrijden worden.

'Duurzaam inkopen te weinig onder de aandacht'

De overheid heeft de afgelopen jaren te weinig gedaan om duurzaam inkopen te professionaliseren. Dat stellen MKB Nederland, VNO-NCW, MVO Nederland, De Groene Zaak, Nevi en Social Enterprise in een brief aan de Tweede Kamer. De partijen maken de balans op nadat zij in 2011 verschillende aanbevelingen deden wat betreft duurzaam inkopen. Volgens de zes partijen is er sinds die tijd te weinig veranderd. Ze roepen op tot het samenstellen van een nieuw duurzaam inkoopprogramma en geven vijf actiepunten. Zo zou de overheid onder andere moeten investeren in professionalisering en implementatie van duurzame inkoop en moet er een benchmark komen voor duurzaam inkopen. Ook moeten overheden volgens de partijen stoppen met de grote mate van bureaucratie.

Van Esch Cultuur- en Civieltechniek reorganiseert

Net als een fors aantal andere groene aannemers, heeft Van Esch Cultuur- en Civieltechniek in Berkel-Enschot de laatste jaren rode cijfers gedraaid. Om deze ontwikkeling een halt toe te roepen, is er bij Van Esch een reorganisatie doorgevoerd. Algemeen directeur Jeroen van Esch en zijn technisch directeur Sisco van Rijn ontkennen niet dat de laatste jaren taai en verliesgevend zijn geweest. Daarom heeft het bedrijf stevig ingegrepen in de kostenstructuur en afscheid genomen van een negental vaste medewerkers. Volgens Van Rijn was dit laatste noodzakelijk om de vaste kosten in de hand te houden. Jeroen van Esch: 'Als we naar onze orderportefeuille kijken, is die eigenlijk goed gevuld. Het probleem is leegloop in de winter. Dat is gebruikelijk in de groene sector, maar het verschil met vroeger is dat we dit niet kunnen compenseren, doordat het algehele prijspeil in de sector naar beneden is gegaan. Dat geldt voor veel bedrijven in onze sector.' Van Rijn vult aan: 'Waar wij eigenlijk te laat mee begonnen zijn, is de vorming van een flexibele schil van arbeidskrachten. Op die manier kun je de kosten van leegloop in de winter minimaliseren.' Van Rijn en Van Esch zien in hun ervaringen van de afgelopen periode ook een oproep aan de rest van de branche. 'Aannemersbedrijven zijn zo agressief bij de werving van werk, dat het prijspeil inmiddels op een niveau zit waar je het niet voor kunt doen. Als we allemaal eens wat vaker "nee" zouden zeggen, kan iedereen wat verdienen. Daar komt nog bij dat de totale markt is afgenomen, onder andere door bezuinigingen.'

Spearhead compacte armklapelmaaiers

Spearhead presenteert de Twiga Compact 320 en 420, compacte armklapelmaaiers die speciaal ontworpen zijn voor compacte tractoren. Ze zijn zowel geschikt voor professionele doeleinden als voor het onderhoud van privéterreinen. De Twiga Compact biedt extra middelen om de tractor nog multifunctioneler in te kunnen zetten. De afnemer kan kiezen uit verschillende werktuigen, die gebruikt kunnen worden bij het onderhoud van parken, domeinen, golfbanen, groene sportlocaties en zelfs in speciale teelten zoals de boomkwekerij en de fruitteelt.

De Twiga 320 en 420 zijn beschikbaar in vier varianten. De machine kan het hele jaar gebruikt worden, want hij is ook in te zetten voor het onderhoud van hagen, bomen en grasstroken. Door zijn compacte maar toch robuuste bouw is de machine ideaal voor kleine smalle ruimtes, wat het gebruik in bijvoorbeeld steden vele malen vriendelijker en veiliger maakt.

Hoger eigen vermogen gemeenten

Het eigen vermogen van gemeenten liet in 2013, ondanks de economische crisis, een lichte stijging zien. Dat blijkt uit een analyse van Deloitte op basis van jaarrekeningen en begrotingen van gemeenten, waterschappen en provincies. Waar het eigen vermogen van gemeenten licht steeg, steeg dat van provincies de afgelopen

jaren juist flink. Dit zou vooral komen door de verkoop van deelnemingen in energiebedrijven. Hoewel het eigen vermogen van gemeenten in 2013 toenam, was het niet zonder meer een rooskleurig jaar. Lokale overheden, waaronder gemeenten, hebben leningen afgesloten, waardoor hun schuld is gestegen. Volgens Deloitte is de nettoschuld van lokale overheden sinds 2009 toegenomen van 16,9 miljard naar 24,9 miljard euro. Voor de brutoschuld is dat 65,2 miljard, ten opzichte van 60,6 miljard in 2009. Volgens Rein-Aart van Vught, partner bij Deloitte, hebben middelgrote en grote gemeenten het relatief zwaar. Zij zijn zwaar getroffen door de crisis en hebben

grote verliezen op grondexploitatie geleden. 'Dit heeft een nadelig effect op het eigen vermogen en de nettoschuld van deze gemeenten', aldus Van Vught.

Streetlife presenteert de Open Pillar

Streetlife presenteert de Open Pillar. Dit is een driehoekige mast met een wild grafisch patroon, die is vervaardigd uit dikwandig cortenplaatstaal. Met een hoogte van vier of zes meter en voorzien van verlichting aan de binnenzijde of begroeid met klimplanten, geven deze masten een nieuwe allure aan pleinen en parken. De Open Pillar is onderdeel van de nieuwe Streetlife-collectie 2014-2015 voor de openbare ruimte.

GreenMax Wortelgeleiding

Voorkom hobbels op de weg! De geleidingswand van GreenMax is uniek in de markt omdat deze is voorzien van verticale geleidingsribben met een hoek van 90°. De wortelgeleidingspanelen hebben zich al sinds 1976 in de praktijk bewezen en hebben een gegarandeerd wortelgeleidend effect. Meer project- en opgravingsfoto's vindt u op: www.greenmax.eu

GREENMAX
connecting green and infrastructure

GreenMax | Tel +31(0)413-294447 | info@greenmax.eu

www.greenmax.eu

HUURWAVE.NL

Vanaf
€2500
per week

**Flexibele en betaalbare
onkruidbeheersing op huurbasis!**

www.huurwave.nl

E-mail: info@huurwave.nl

Tel: +31 (0) 544 482 122

Onkruidborstelmachine ST622-Pro370

Wilt u milieuvriendelijk, snel en eenvoudig onkruid, mos en/of groene aanslag verwijderen, dan is de Ariens onkruidborstelmachine ST622-Pro370 de juiste machine voor u. Geen gebruik van chemicaliën en meteen resultaat.

Het lage eigen gewicht van slechts 40kg en de extra grote wielen maken deze machine zeer wendbaar en licht te bedienen. Dankzij de nieuwe borstelkop, met 6 borstelementen en snelwissel-systeem, borstelt hij ruim buiten de wielen. Verder is de machine voorzien van trillingdempers en een reductiekit wat het comfort verder verhoogt.

Voordelen van de Ariens onkruidborstelmachine ST622-Pro370 ten opzichte van andere manieren van onkruidbestrijding zijn o.a.:

- Milieuvriendelijk.
- Direct resultaat.
- Te gebruiken bij ieder weer type.
- Ook de voedingsbodem wordt verwijderd.
- Lage aanschaf- en borstelprijs.
- In tegenstelling tot een bestrijding met chemicaliën kan de machine ook gebruikt worden in een niet groeizame periode.

Machine excl. btw € 1152,89
Machine incl. btw € 1395,00

Set borstels excl. btw € 18,18
Set borstels incl. btw € 22,00

HELTHUIS

Tuin en Parkmachines B.V.

"Poort van Midden Gelderland"
Oranje 2
6666 LV Heteren
www.helthuis.com

T +31 (0)26 - 4723 464
F +31 (0)26 - 4722 722
E kathy@helthuis.com

Al meer dan 50 jaar het adres voor tuin- en parkmachines

Nieuws

Meer flexibiliteit gemeenten in regelgeving

Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken wil gemeenten de ruimte geven om flexibeler om te gaan met bepaalde regels. Dat valt te lezen in een brief aangaande 'Agenda Lokale Democratie' die de minister aan de Tweede Kamer stuurde. Volgens Plasterk is het nodig anders om te gaan met de wet- en regelgeving, omdat met name gemeenten de wetten en regels als belemmerend ervaren. Plasterk is van plan met een aantal gemeenten een experiment uit te voeren om te kijken of het haalbaar is een andere, lokale regeling toe te passen. Met het experiment moet er ruimte worden gecreëerd voor participatie van burgers. 'Ruimte voor experimenteren' is een van de punten uit Plasterks voorstel. Alle punten uit de brief hebben betrekking op de ontwikkeling van de lokale democratie.

Dolmar twee nieuwe productgroepen

Dolmar, dochterbedrijf van Makita en leverancier van professioneel (accu)gereedschap, brengt in 2015 twee nieuwe ontwikkelingen: een nieuwe serie tuinmachines en nieuwe viertaktmotoren. Dolmar heeft een serie tuinmachines ontwikkeld. Twee accu's van 18 V elk leveren in totaal een kracht van 36 V. Daarnaast presenteert Dolmar de Makita Mini 4 stroke engine, een viertaktmotor met een laag brandstofgebruik en schone uitlaatgassen. Het uitstootniveau van deze motor is tien keer zo laag als dat van een conventionele tweetaktmotor. De 18Vx2-producten worden geleverd onder de naam Makita; alle andere machines worden gewoon geleverd onder het Dolmar-label.

Husqvarna opent concept store

Producent Husqvarna heeft 17 januari zijn eerst concept store geopend in Stockholm. In de winkel wordt een assortiment aan Husqvarna- en Gardena-producten aangeboden. 'De Husqvarna concept store geeft klanten een unieke merkbeleving en geeft ons de mogelijkheid om consumentengedrag te bestuderen en zo dealers en retailers nog beter te trainen', vertelt Kai Wärn, president en CEO van de Husqvarna Group. 'De concept store biedt ons de kans om rechtstreeks met klanten te communiceren en nieuwe concepten uit te testen.' Husqvarna wil dat de winkel uiteindelijk gaat dienen als vergader- en opleidingscentrum voor dealers en medewerkers. 'We hopen dat de winkel een forum wordt voor onze dealers als ze meer over onze producten willen weten', aldus Pavel Hajman, president van de Husqvarna Divisie.

Krinkels kiest voor Wave

Op 4 februari is op de Dag van de Openbare Ruimte in Brussel een deal gesloten tussen Krinkels en Wave Weed Control. Wave heeft op deze beurs in Brussel een uitgebreide stand. Op de eerste dag van de beurs werd de deal tussen Wave Weed Control en Krinkels bekendgemaakt. Krinkels Nederland heeft definitief gekozen voor Wave en heeft dit bevestigd door de Sensor Series 400/34 op een Multihog-drager aan te schaffen voor de Nederlandse markt. Beide partijen zijn zeer tevreden over deze deal en hopen op een vruchtbare samenwerking in de toekomst. De aanschaf past in het pan-Europese partnerschap tussen Krinkels en Wave Weed Control.

Boombakken op Campus Diemen Zuid

In Diemen Zuid heeft Greenmax enkele ronde polyester boombakken geplaatst. De geplaatste boombakken zijn uitgevoerd in gewapend polyester. Doordat de bewapening in de hoeken wordt doorgelegd, kunnen deze niet uitscheuren. De bovenrand is dubbel omgezet, wat deze bak een tijdloze uitstraling geeft. De polyester boombakken zijn leverbaar in diverse vormen en afmetingen. Ook zijn meerdere RAL-kleuren mogelijk. Klik hier voor een compleet overzicht van de polyester boombakken. Campus Diemen Zuid heeft gekozen voor het plaatsen van de typen Acer PE1 (1500 x 800 mm) en PE2 (1200 x 800 mm). De boombakken werden geleverd in de kleur zwartgrijs/RAL 7021.

Wedeo overgenomen door De Groenmakers

De Groenmakers uit Doetinchem heeft per 1 januari 2015 het handmatig groenonderhoud van arbeidsontwikkelbedrijf Wedeo overgenomen.

Jewel

www.nmpo.nl/winterdiensten

ERVAAR

HET VERSCHIL

Financiering
vanaf

0,00%*

Hard van buiten , maar comfortabel van binnen.

Het maakt niet uit wat voor seizoen of werkzaamheden, onze nieuwe frontmaaiers kunnen het allemaal aan. Dit vooral dankzij de af-fabriek gemonteerde Comfort Cab. De cabine zorgt ervoor dat lawaai, vibraties en de elementen buiten deur blijven voor een veilige en hogere productiviteit gedurende het hele jaar.

Bel uw dealer of zoek uw dealer op www.JohnDeere.com/dealerlocator.

* De financieringsvoorwaarden zijn geldig t/m 30 april 2015. De financieringsinformatie is vrijblijvend, hieruit ontstaan geen contractuele verplichtingen. Uitsluitend voor zakelijk klanten in Nederland. Fouten, aanvullingen, modificatie en herroeping voorbehouden. Eventuele kosten die zouden kunnen ontstaan, zijn buiten beschouwing gelaten. Alle aanbiedingen zijn onder voorbehoud van acceptatie door John Deere Financial, 's-Hertogenbosch. John Deere Financial is een handelsnaam van BNP Paribas leasing Solutions N.V.

JOHN DEERE

NIEUW

JohnDeere.com

Nieuws

De overname past bij de doelstellingen van de Participatiewet, die per 1 januari 2015 is ingevoerd. De bedrijfsrisico's liggen bij een reguliere werkgever en de medewerkers van de sociale werkvoorziening gaan werken bij een regulier bedrijf. Door deze overname blijft de dienstverlening aan de klanten van Wedeo gecontinueerd. Met de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 vormen sw-bedrijven de schakel naar garantiebanen, al dan niet door middel van detachering. 'Wedeo stopt met het zelf uitvoeren van de dienst handmatig groenonderhoud', vertelt algemeen directeur Lisette Bosch. 'We wilden het handmatig groenonderhoud blijven aanbieden aan ons team van vijftien medewerkers. In De Groenmakers hebben we een betrouwbare, ervaren, professionele overnamepartner gevonden met oog voor klant en medewerker.'

De Groenmakers Sport en Groen is een middelgrote, regionale, sociale onderneming die in 2012 ontstaan is uit de gemechaniseerde onderhoudsploeg van Wedeo. Het vakkundige team is gespecialiseerd in groenonderhoud van zowel grote als kleine buitenruimtes en sportaccommodaties. 'Bij De Groenmakers bewijzen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dat zij met hun beperking, maar vooral met hun mogelijkheden meer in hun mars hebben dan ze misschien zelf ooit gedacht hadden', zegt algemeen directeur Jan van Ulst. 'Wij willen bedrijven volledig ontzorgen op het gebied van *social return on investment* (SROI), dat bijdraagt aan maatschappelijke participatie. Kwaliteit, doelmatigheid en efficiëntie van het werk staan bij ons voorop. Alle medewerkers worden begeleid door een meewerkend voorman, een reguliere vakkracht. Hierdoor

is er gerichte ondersteuning tijdens de opdracht. Bovendien is De Groenmakers ISO 9001-, VCA*- en PSO trede 3- en Groenkeur-gecertificeerd en zijn de medewerkers goed opgeleid. Ze zijn allemaal in het bezit van een VCA-diploma, waarmee we veilig werken bevorderen.'

Dobberend Bos komt dichterbij

Vrijdagmiddag 30 januari waren nieuwsgierigen en betrokkenen getuige van een bijzonder moment op het RDM-terrein. Daar ging namelijk het tweede prototype boomboei te water, ter realisatie van het Dobberend Bos.

Het tweede prototype heeft in tegenstelling tot

het eerste prototype zeeboei geen extra drijfvermogen. Ook is er een ander type 'Hollandse' iep gepland, die meer bolvormig is (type: *Ulmus Clusius*). Daarnaast zal deze boom van het tweede prototype zoet in plaats van zout water krijgen. Hiermee wordt de uitdaging om de boom in de boei overeind en in leven te houden groter, maar de reproductie van één boomboei naar een heel bos van twintig boomboeien wordt juist een kleinere uitdaging. Het tweede prototype ligt naast het eerste in het Aqua Dock op de RDM Campus. Dit is de Rotterdamse locatie voor het testen, demonstreren en produceren van innovaties op het water. Het project Dobberend Bos is een idee van kunstenaar Jorge Bakker (Columbia, 1973). De in Nederland wonende en werkende 'onderwerper', zoals hij zichzelf noemt, staat vooral bekend om zijn sculpturen en installaties met een architectonische inslag. Deze maken vaak onzichtbare eigenschappen van elementen als water en wind zichtbaar. Zijn installatie *In Search Of Habitus* bestaat uit een met water gevuld aquarium en drijvende dobbers, met daarop bomen op schaalmodel. Deze miniatuur-bomen dobberen losjes op en over het water, waarbij ze vragen oproepen over de relatie tussen de stadsmens en de natuur, en hoe beide zich verhouden tot elkaar en de wereld om hen heen. Initiator en producent van het Dobberend Bos is Mothership, een Rotterdams bedrijf waar kansen gecreëerd worden voor kunstenaars en waar het bedrijfsleven kan rekenen op professionele begeleiding. Mothership produceert, adviseert, begeleidt en bemiddelt bij kunstprojecten. Het Dobberend Bos zal naar verwachting najaar 2015 gerealiseerd zijn.

Stad nog niet klaar voor klimaatextremen

Om steden klimaatbestendig te maken, moeten verantwoordelijkheden helder verdeeld worden tussen gemeenten, burgers en bedrijven

Uit recent onderzoek blijkt dat het nu vooral gemeenten zijn die specifieke taken op zich nemen om steden beter te bewapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Maar door de toenemende klimaatextremen zullen ook burgers en bedrijven hun steentje moeten gaan bijdragen.

Auteur: Heleen Mees

Klimaatverandering heeft nu al gevolgen voor steden en stedelingen, zoals overstromingen door zeespiegelstijging en hogere rivierstanden, wateroverlast door frequentere en intensievere regenbuien, en hittestress door tropische dagen en hittegolven. Denk maar aan de hevige plensbuien van eind juli 2014, die in veel gemeenten wateroverlast veroorzaakten, of de recente hittegolven van 2012 en 2013, die vooral bij ouderen gezondheidsproblemen tot gevolg hadden. Men verwacht dat dit soort klimaatextremen in de nabije toekomst zal toenemen in frequentie en intensiteit. Belangrijke stedelijke thema's in het kader van klimaatverandering zijn waterveiligheid, (regen)waterberging en hittebestrijding. Publieke partijen zoals gemeenten, GGD's en waterschappen, en private partijen zoals projectontwikkelaars, woningcorporaties en burgers, moeten dus plannen maken en actie ondernemen om steden aan te passen aan klimaatverandering en ze klimaatbestendig te maken. Om overvloedig regenwater op te vangen, kan men denken aan vergroting van de capaciteit van riolering, maar ook aan het aanleggen van groene daken, het ontharden van tuinen, het opvangen in regentonnen etc. Om hittestress tegen te gaan, kan men denken aan gedragsaanpassingen (meer drinken, beter ventileren), maar ook aan aanpassingen in en om het huis (zonnewering, airconditioning, planten van bomen). Dit aanpassen aan klimaatverandering wordt ook wel klimaatadaptatie genoemd.

Onduidelijke verdeling van verantwoordelijkheden

In de praktijk wordt de uitvoering van die klimaatadaptatie echter belemmerd. Niet zozeer omdat we niet weten wat er moet worden gedaan, maar omdat we worstelen met de vraag hoe we dat moeten doen, de zogenaamde 'governance'-vraag. Hoe organiseer je het samenspel tussen partijen die samen voor de uitdaging van klimaatadaptatie staan? Een belangrijke barrière voor de governance van klimaatadaptatie is dat de verdeling van verantwoordelijkheden tussen publieke en private partijen vaak onduidelijk of dubbelzinnig is. Een bewuste toewijzing van verantwoordelijkheden is nodig om activiteiten voor klimaatadaptatie van de grond te krijgen. Bovendien heeft de toewijzing van verantwoordelijkheden aan bepaalde publieke en/of private partijen gevolgen voor de effectiviteit, legitimiteit en billijkheid van klimaatadaptatie. Het vraagstuk van publieke en private verantwoordelijkheden voor klimaatadaptatie doet er dus toe. In mijn promotieonderzoek zijn op een systematische manier bestaande en alternatieve arrangementen

tussen publieke en private partijen onderzocht voor de drie belangrijke stedelijke klimaatadaptatiethema's: waterberging, waterveiligheid en hittebestrijding. Het onderzoek omvatte 20 arrangementen in 15 steden in 10 landen in Europa en Noord-Amerika. De systematische verkenning, analyse en evaluatie van deze arrangementen werd verricht door middel van vergelijkend casestudy-onderzoek van drie innovatieve adaptatiemaatregelen voor de drie bovengenoemde klimaatadaptatiethema's: groene daken voor het bergen van regenwater, adaptief bouwen voor waterveiligheid en een set van maatregelen voor het bestrijden van hittestress.

Groene daken

Groene daken kunnen helpen om regenwater op te vangen en vertraagd af te voeren. In het onderzoek naar groene daken zijn vijf steden geanalyseerd en vergeleken op het gebied van verantwoordelijkheidsverdelingen, te weten Bazel (Zwitserland), Chicago (Verenigde Staten), London (Engeland), Stuttgart (Duitsland) en Rotterdam. Deze steden zijn in hun land koploper op het gebied van de aanleg van groene daken. Deze deelstudie laat zien dat de lokale overheden/gemeenten een groot deel van de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen, met name voor het ontwikkelen en bepalen van beleid om burgers en bedrijven te stimuleren om groene daken aan te leggen. De private verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven blijft vooral beperkt tot het aanleggen en beheren van groene daken. Niettemin is er een belangrijke rol voor de groenedakenindustrie: deze zorgt voor voortdurende innovatie, hetzij om de kosten van groene daken te drukken, hetzij om de waterbergingscapaciteit van groene daken te verbeteren. In het onderzoek is ook gekeken hoe effectief de verschillende verantwoordelijkheidsverdelingen tussen lokale overheden en burgers/bedrijven zijn om de aanleg van voldoende groene daken zeker te stellen. Dit laatste is belangrijk omdat lokale overheden afhankelijk zijn van de private sector bij het installeren van groene daken op particulier onroerend goed, en dat is een belangrijk deel van de stad. In Bazel en Stuttgart is de verantwoordelijkheid van de lokale overheid groter dan in de drie andere steden. Daar hebben de gemeenten, na een langdurig subsidie- en communicatietraject, een verplichting ingevoerd voor groene daken op alle nieuwe gebouwen met platte daken. Daarom hebben de gemeenten in die steden ook het monitoren en controleren van de aanleg van groene daken op zich genomen.

De resultaten laten zien dat een hoge mate van publieke verantwoordelijkheid gedurende het gehele beleidsproces, zoals aangetroffen in Bazel en Stuttgart, vele malen effectiever is voor de aanleg van groene daken. In Bazel en Stuttgart is er 25 keer zo veel dakoppervlak vergroend als in de andere steden.

Uit recent onderzoek blijkt dat het nu vooral gemeenten zijn die specifieke taken op zich nemen om steden beter te bewapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering

Adaptief bouwen

Adaptief bouwen is een van de strategieën om met overstromingsrisico's om te gaan (laag 2 van de meerlaagse waterveiligheidsstrategie). Bij adaptief bouwen gaat het erom het gebouw zodanig aan te passen dat de schade beperkt of vermeden wordt als het water op straat komt te staan, bijvoorbeeld doordat de rivierstanden hoger worden. Denk daarbij aan het betegelen van de vloer op de begane grond, het hoger plaatsen van stopcontacten, het plaatsen van (tijdelijke) vloeddeuren, geen woon-/slaapfuncties op de begane grond etc. In het deelonderzoek naar adaptief bouwen zijn de arrangementen voor drie buitendijkse gebieden in Hamburg (Duitsland), Helsinki (Finland) en Rotterdam geanalyseerd en met elkaar vergeleken. Deze buitendijkse gebieden zijn voormalige havengebieden die worden herontwikkeld tot woonwijken. Ze worden echter niet beschermd door dijken en vallen qua waterveiligheid dus niet direct onder de publieke verantwoordelijkheid van waterschappen en rijksoverheid. Door adaptief te bouwen, komen private partijen zoals bewoners, woningcorporaties en projectontwikkelaars automatisch in beeld bij de waterveiligheidsopgave. De resultaten van dit deelonderzoek laten zien dat er bij adaptief bouwen inderdaad sprake is van een behoorlijke verschuiving van verantwoordelijkheden naar de private sector, ook al blijven bepaalde publieke verantwoordelijkheden bestaan. Eén zo'n publieke verantwoordelijkheid betreft het informeren van burgers over de risico's van overstromingen en wat zij zelf kunnen doen om die risico's te verminderen. Continue risico-

communicatie vanuit de gemeente blijft belangrijk voor het verkrijgen van voldoende legitimiteit, ofwel maatschappelijke acceptatie van adaptief bouwen. Legitimiteit is een belangrijke kwestie bij waterveiligheid, omdat in veel Europese landen de overheid een automatische legitimiteit heeft voor de veiligheid van haar inwoners. Verder blijft in de drie cases nog steeds een traditionele publieke verantwoordelijkheid bestaan voor het formeel goedkeuren van belangrijke besluiten op het gebied van adaptief bouwen door gekozen vertegenwoordigers (wethouders en/of raadsleden), om zo ook voldoende legitimiteit voor adaptief bouwen te verkrijgen.

Groene daken kunnen helpen om regenwater op te vangen en vertraagd af te voeren

Hittestresspreventie

Het is niet zo bekend, maar hittegolven zijn de dodelijkste natuurrampen in Europa. In de beruchte hittegolf van augustus 2003 stierven er in Europa naar schatting ca. 70.000 mensen vroegtijdig, van wie velen in steden, omdat steden toch al veel warmer zijn dan het omringende platteland door het zogenaamde hitte-eilandeffect (alleen al in Parijs stierven er 15.000 mensen in twee weken tijd). De aanpak in het deelonderzoek naar hittestresspreventie is iets anders geweest dan die in de andere twee onderzoeken. Omdat in Nederland op het gemeente-

lijke niveau nog geen duidelijke arrangementen voor hittestresspreventie zijn ontstaan, werden gedurende twee workshops in Rotterdam en Arnhem de verschillende mogelijke verantwoordelijkheidsverdelingen verkend op basis van de meningen van de verschillende deelnemende publieke en private belanghebbende partijen. De resultaten zijn vervolgens vergeleken met de bestaande arrangementen in tien buitenlandse steden. In dit onderzoek is billijkheid als belangrijk principe meegenomen, omdat hittestress vooral voorkomt bij specifieke kwetsbare groepen, zoals ouderen en sociaal zwakkeren. Bij de arrangementen voor hittestresspreventie is het dus van belang om aandacht te besteden aan de vraag of juist die kwetsbare groepen voldoende beschermd worden. Uit de resultaten blijkt dat een hoge mate van publieke verantwoordelijkheid in verschillende fasen van het beleidsproces nodig is voor het veiligstellen van de bescherming van de meest kwetsbaren. De gemeenten (de GGD's) worden verantwoordelijk gehouden voor het in kaart brengen van hitte-eilanden, van de lokaties van verschillende kwetsbare groepen en van het formuleren en coördineren van beleid om die kwetsbare groepen tijdens een hittegolf te bereiken. Een andere belangrijke bevinding is dat een gedifferentieerde en op maat gesneden benadering nodig is (wie bereikt welke groep en hoe), gericht op het bereiken van specifieke kwetsbare groepen tijdens een hittegolf. Voor deze gedifferentieerde benadering is het nodig om netwerken te creëren of bestaande netwerken te gebruiken (bijvoorbeeld tafeltje-dekje, sociale wijkteams,

Rode Kruis-vrijwilligers). De deelnemende partijen in deze netwerken zijn, naast de gemeentelijke gezondheidsdiensten, ook allerlei private partijen, zoals artsen, hulpverleners- en ouderenorganisaties, die de verantwoordelijkheid voor de bescherming van kwetsbare groepen kunnen delen.

Algemene conclusies

Als men over de drie deelonderzoeken heen kijkt, dan is de rode draad dat de huidige arrangementen voor stedelijke klimaatadaptie worden gekenmerkt door een hoge mate van publieke verantwoordelijkheid. De lokale overheden/ gemeenten nemen dus veel verantwoordelijkheid op zich en de private verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven is (vooralsnog) bescheiden. De overheersend publieke verantwoordelijkheid kan worden verklaard door twee dominante overwegingen die ten grondslag liggen aan die verantwoordelijkheid. Enerzijds willen lokale overheden zo voldoende klimaatadaptie-maatregelen veiligstellen. Anderszijds voelen de lokale overheden ook een zorgplicht voor een gezonde en leefbare omgeving voor hun burgers. Daaronder valt volgens de onderzochte gemeenten ook het omgaan met een veranderend klimaat, vanwege de invloed op het leefklimaat van de stad. Tegelijkertijd laat het onderzoek ook duidelijk zien dat besluiten over verantwoordelijkheidsverdelingen nogal selectief en routinematig genomen worden. Besluiten over verantwoordelijkheidsverdelingen worden vooral beïnvloed door bestaande manieren van werken en organisatorische routines van gemeenten.

Deze besluiten lijken dus niet heel bewust gemaakt te worden, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke uitdagingen van de governance van klimaatadaptatie. Denk hierbij aan de uitdagingen van onzekerheid (er is nog onvoldoende kennis over welke effecten er zijn op welke delen van de samenleving), van de ruimtelijke diversiteit (de effecten zijn op iedere plek weer anders), van de sociale complexiteit (klimaatverandering raakt een grote diversiteit aan belangen en groepen in de samenleving) en van de controverses (er zijn nogal wat verschillen van mening over de urgentie, over welke oplossingen het geschiktst zijn, over hoeveel risico's we willen lopen, over de vraag of we streven naar 100% klimaatbestendigheid etc.).

Het is niet zo bekend, maar hittegolven zijn de dodelijkste natuurrampen in Europa

De gevolgen van klimaatverandering zullen in de nabije toekomst toenemen. Dan zou de nu nog hoofdzakelijk publieke verantwoordelijkheid uiteindelijk wel eens ontoereikend kunnen zijn, en zullen de lokale overheden de private sector moeten betrekken bij klimaatadaptatie. Voor gemeenten zit er een grens aan het uitbreiden van de rioolcapaciteit voor de verwerking van almaar meer regen. Dan moet de hulp van burgers ingeschakeld worden om regenwater op te vangen op privéterrein, bijvoorbeeld door tuinen minder te verharden of door groene daken aan te leggen. Netwerkarrangementen met gedeelde publiek-private verantwoordelijkheden kunnen veelbelovende alternatieven zijn voor de nu nog hoofdzakelijk publieke arrangementen, omdat ze beter rekening houden met de uitdagingen van klimaatadaptatie zoals hierboven genoemd. De casus 'hittestress' wordt bijvoorbeeld gekenmerkt door een hoge mate van sociale complexiteit. Daarom is het zinvol om netwerkarrangementen te ontwikkelen waarin alle relevante publieke en private belanghebbenden deelnemen om bepaalde kwetsbare burgergroepen te beschermen. De casussen 'groene daken' en 'adaptief bouwen' worden gekenmerkt door een hoge mate van ruimtelijke diversiteit. In zulke gevallen kunnen verschillende publiek-private netwerken worden ontwikkeld om met die ruimtelijke diversiteit om te gaan en maatwerk per kwetsbaar gebied of bevolkingsgroep te leveren.

Een van de tastbare producten die het onderzoek heeft opgeleverd, is dat het twee methodes biedt voor beleidsmakers om besluiten over de governance van klimaatadaptatie te nemen. De ene methode maakt een stapsgewijze besluitvorming over verantwoordelijkheden mogelijk, in overleg met de belanghebbende maatschappelijke partijen. Deze methode houdt bewust rekening met de specifieke uitdagingen van klimaatadaptatie, en voorkomt daarmee dat dit soort besluiten routinematig wordt genomen op basis van bestaande werkwijzen. De andere methode maakt een afgewogen besluitvorming mogelijk over de inzet van beleidsinstrumenten (zoals regelgeving, economische prikkels, communicatie en educatie) voor specifieke klimaatadaptatie-maatregelen, ook weer rekening houdend met de uitdagingen van klimaatadaptatie zoals hierboven geschetst. Op deze manier kunnen er verantwoorde besluiten worden genomen over het klimaatbestendig maken van Nederlandse steden. Want voor een verantwoorde aanpassing aan klimaatverandering is een duidelijke en weloverwogen toewijzing van verantwoordelijkheden nodig.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5064

Heleen Mees is onderzoeker bij de Universiteit Utrecht. Zij is in 2014 gepromoveerd op het vraagstuk van verantwoordelijkheidsverdeling tussen de publieke en private sector voor het klimaatbestendig maken van steden. Daarvoor heeft Heleen 15 jaar in het bedrijfsleven gewerkt als internationaal marketeer.

PRODUCTIVITEIT

heruitgevonden

Hoge productiviteit
Bewezen techniek
Innovatief
Toegevoegde waarde

Groundsmaster® 360

TORO

Count on it.

GROENTECHNIEK

Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

www.toro.com

BENT U EEN VAKBEKWAAM MOTORIZAGER?

UW EUROPEES ZAAGBEWIJS IN 1 DAG?

Voor u als ervaren motorkettingzager geldt nu de unieke mogelijkheid om op 1 dag uw Europees Zaagbewijs te behalen. Het betreft een combinatie van veilig en zorgvuldig zaagonderhoud, afkorten en vellen (ECC 1 en ECC 2).

Het Europees zaagbewijs is een internationale kwalificatie voor kennis en kunde voor het werken met de motorzaag. Dit Europese zaagbewijs kunt u o.a. toepassen binnen de geldende certificeringen voor het duurzaam oogsten en verwerken van hout (FSC en PEFC).

Tijdelijke introductieprijs €300,- p.p.

meer informatie en voorwaarden:

www.ipcgroen.nl/examens

IPC

**GROENE
RUIMTE**

**PRAKTIJKCENTRUM
VOOR VAKMENSEN**

WWW.IPCGROEN.NL
T (026) 35 50 100

WEEK VAN HET ONKRUID

DINSDAG 14 APRIL
GROEN-AANNEMINGSBEDRIJF PUNT B.V., ROTTERDAM

WOENSDAG 15 APRIL
SIGHT LANDSCAPING, HARDERWIJK

DONDERDAG 16 APRIL
DE GROENMAKERS B.V., DOETINCHEM

13:30 - 16:00 UUR
LIVE DEMO'S • BEHEERDERSFORUM • TOONAANGEVENDE SPREKERS

MELDT JE NU AAN!
WEEKVANHETONKRUID.NL

Te veel focus op veilige valondergrond op kinderspeelplaats

‘Betutteling leidt tot steriele en weinig uitdagende speelplekken’

‘Er wordt onnodig veel geld uitgegeven aan dure, valdempende ondergronden op speelplaatsen.’ Dat zegt Johan Oost van OBB Speelruimtespecialisten in een onderzoeksrapport dat hij dit najaar aan branchegenoten presenteerde. De speelruimtespecialist ziet liever dat opdrachtgevers hun geld uitgeven aan het creëren van meer uitdagende speelplekken waarin vooral natuurlijke materialen zijn verwerkt.

Auteur: Paul van der Sneppen

Oost heeft afgelopen jaar onderzoek gedaan naar valondergronden op speelplaatsen. Hij is daarbij tot de verrassende slotsom gekomen dat gras vaak veiliger is dan de veelgebruikte alternatieven als rubbertegels of kunstgras. Vaak zijn de kostbare maatregelen om kinderen te behoeden voor valkwetsuren minder adequaat dan de natuurlijke bodem. Zelfs een stenige ondergrond, aarde met bijvoorbeeld stenen of kiezels erin, kan soms voldoende valdemping bieden bij een valhoogte tot ruim 2 meter.

Metingen

Dat zou volgens de onderzoekers blijken uit een groot aantal metingen, die zijn gedaan met de zogenaamde *head injury criterion*-bol (HIC) van techbedrijf Wireless Value. De metalen HIC-bol hangt met een magneet aan een handvat. De magneetkoppeling is op afstand te bedienen, zodat de bol omlaag valt op de ondergrond waarvan de dempingswaarde wordt gemeten. In

de bol zitten sensors. Die meten de valhoogte, de valsnelheid en de impact. In veiligheidscriteria is vastgesteld dat de ondergrond van een beklimbaar speeltoestel voldoende dempend moet zijn om een HIC-waarde onder de 1000 te garanderen. Zo wordt aan elke ondergrond een maximale valhoogte toegekend.

Het gebruik van een indicatieve normtabel gaat volgens Oost echter voorbij aan de lokale situatie. De dempingswaarde van een ondergrond wordt namelijk in belangrijke mate mede bepaald door de oorspronkelijke bodem ter plekke en door weersinvloeden op die bodem. Zo heeft veengrond of zandgrond van nature een veel grotere dempingswaarde dan kleigrond. Die kleigrond kan 's zomers bovendien nog flink verharderen door uitdroging. ‘Daar houdt zo’n tabel natuurlijk helemaal geen rekening mee.’

Ook vanuit het oogpunt van goed rentmeesterschap is volgens Oost veel te zeggen voor het ontwikkelen van een nieuwe visie op veilige valbodems. ‘Natuurlijke materialen zijn vaak goedkoper, zowel in aanschaf als in onderhoud.’

Kostenbeheersing

Jan Jansen, coördinerend en adviserend medewerker van de afdeling groen bij Lander Werk en Participatie, bevestigt dat. Jansen opereert in het rivierengebied. Daar heeft hij voornamelijk te maken met kleigronden, in het rapport van Oost geïdentificeerd als een van de moeilijkste bodemsoorten met de kleinste natuurlijke valdemping. Jansen kiest waar mogelijk voor het gebruik van zand als valdempende ondergrond.

Hij zegt dat niet in de laatste plaats vanuit het oogpunt van kostenbeheersing: ‘Zand is goedkoop in aanschaf en onderhoud. Het laat zich makkelijk egaliseren, schonen en zo nodig ver-

vangen. Qua valdemping voldoet het bovendien aan straffe veiligheidscriteria.'

Lastig onderhoud

Jansen begrijpt het gebruik van kunstmatige valondergronden überhaupt niet zo goed: 'Ik zou, waar ook in Nederland, bijna altijd zand aanbevelen. Bij kunstgras en veel andere artificiële alternatieven krijg je snel te maken met onkruid dat lastig te verwijderen is. Roundup is dan geen optie, zeker niet op een speelplaats. Andere oplossingen zoals bestrijding met heet water tasten waarschijnlijk de levensduur van de ondergrond weer aan.'

Oost pretendeert niet dat het dit najaar gepresenteerde rapport sluitende antwoorden geeft op alle vragen over veilige valondergronden. 'We hebben de knuppel in het hoenderhok gegooid.'

Er is een goede discussie op gang gekomen. Die moet wat mij betreft gaan over veiligheid, maar ook over prioriteiten.'

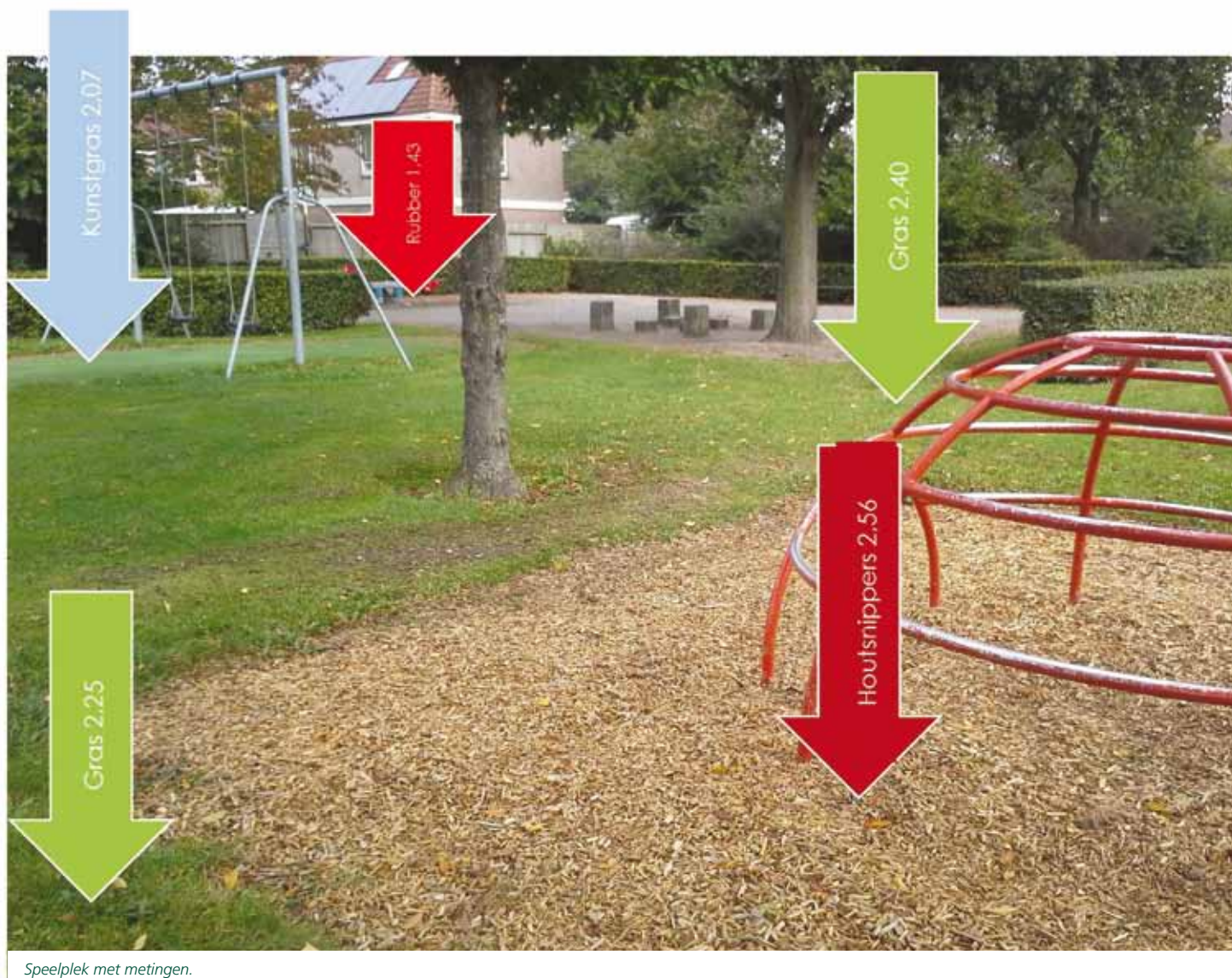
Scheve gezichten

Maar dat is Oost, ondanks zijn eigen kritische voetnoten bij het rapport, niet door iedereen in dank afgenomen. 'Ik heb nogal wat scheve gezichten gezien tijdens de presentatie van het onderzoek op de Dag van de Openbare Ruimte.'

Voor sommigen zijn er dan ook grote belangen gemoeid met deze discussie. 'Het gaat om veel geld. Valondergronden zijn relatief kostbaar', zegt Pim Lage Venterink, Accountmanager Spelen bij BTL Realisatie. 'Bij een project beslaat zo'n veilige ondergrond niet zelden de helft van de totale begroting.'

Geen ommekeer

Venterink levert naast natuurlijke ondergronden, regelmatig valdempende ondergronden aan klanten. Hij heeft het rapport van OBB Speelruimtespecialisten en Wireless Value gezien, maar blijft er vrij koeltjes onder. Hij verwacht niet dat het een grote ommekeer teweeg zal brengen in de wijze waarop speelplaatsen worden ingericht: 'Er staan nuttige dingen in, waar ik zeker achter kan staan. Maar waar het onderzoek bijvoorbeeld aan voorbijgaat, is dat opdrachtgevers per situatie andere afwegingen moeten maken. Veiligheid is niet het enige criterium. Een kinderdagverblijf wil bijvoorbeeld niet dat kinderen na het spelen de hele dag met vieze kleren in de klas zitten. Die zullen dus eerder kiezen voor een ondergrond van rubber of kunststof dan een gemeente die in een woonwijk een speelplaats aanlegt. Gebruik hiervan gaat prima samen met

Speelplek met metingen.

**Reactie Edwin Kuiper,
productmanager bij Granuflex**

Vanaf de eerste dag, medio 1991, dat Granuflex is gestart met het produceren en leveren van rubberen valondergronden is er een hoop veranderd in de markt. Er is een scala aan mogelijkheden aanwezig Rubberen tegels, kunstgras, rubberen gietvloeren, hout- en rubberen snippers, natuurlijk gras en zand. Is er een momenteel een beste oplossing voor valondergronden? Naar het idee van Granuflex niet. Goede kennis over de beschikbare materialen, met hun voor- en nadelen, is van groot belang bij de keuze voor een geschikte valondergrond. Onder goede kennis wordt hier verstaan dat men stilstaat, en inzicht heeft, in zaken als

kosten (nu en op termijn), functionaliteit, educatieve aspecten, milieu, uitstraling en uiteraard gewenste veiligheid van de ondergrond. Dit laatste ligt voor veel valondergronden gewaarborgd in de norm EN1177:2008. Een norm die geregeld ter discussie ligt, maar momenteel wel richting en meetbaarheid geeft in de markt van veilig buitenspelen. Daarom is duidelijk en onafhankelijk advies noodzakelijk in de ontwikkel- en beheer fase van openbare speelruimten. Je kan hierbij denken aan bijvoorbeeld een krachtig kennis platform voor buitenspelen die advies kan gaan uitbrengen aan partijen die keuzes maken over de inrichting van openbare ruimten, vaak gemeenten. Dus geen keuzes op basis van de hardst schreeuwende, maar breed gedragen kennis en kunde.

Jan Jansen.

**Jan Jansen: 'Zand is
spotgoedkoop en biedt in
vrijwel elke situatie de beste
en veiligste valbodem'**

andere natuurlijke materialen en uitdagingen.'

Toch is volgens Oost veiligheid een veel te dominant criterium bij de aanleg van speelplaatsen. De toegepaste normen zijn volgens hem te stringent en in de meeste gevallen niet relevant voor de lokale situatie.

Schijnveiligheid

Opdrachtgevers investeren volgens hem bovendien veel te vaak in schijnveiligheid. Dat komt

Johan Oost

**Johan Oost: 'We hebben de
knuppel in het hoenderhok
gegooid. De discussie moet
niet alleen over veiligheid,
maar ook over prioriteiten
gaan'**

onder meer door het toepassen van die indicatieve normeringen. 'Die schrijven bijvoorbeeld voor dat bij speeltoestellen die hoger dan 1,50 meter zijn rubbertegels als ondergrond aangebracht moeten worden. Maar er wordt niet per locatie gekeken of gras niet voldoende bescherming biedt of zelfs veiliger is.'

Een gemiste kans, vindt Oost, vooral ook om kinderen meer uitdagende speelplekken aan te bieden. 'Er wordt namelijk te vaak gekozen voor lage speeltoestellen om zo de kosten van een valdempende ondergrond uit te sparen.'

**Reactie Joost Sweep,
directeur bij KSP Kunstgras**

Als onafhankelijke aannemer van speelplaatsen zitten wij vaak al in het voortraject met de opdrachtgever aan tafel. Het type toestel en de valondergrond wordt afgestemd op de behoefte van de opdrachtgever, waarbij rekening gehouden wordt met de gebruiker. Daarnaast kijken we naar de ruimte waar de speelplaats moet komen en ook naar het budget. De behoefte bestaat, afhankelijk van de ruimte, veelal uit een kleurrijke speelplek met veel speelaanleiding en een onderhoudsarm karakter. Veiligheid is hierbij prioriteit. Het grote voordeel van een valondergrond zoals kunstgras is dat dit systeem te allen tijde onvervormd blijft, er altijd hetzelfde uit ziet en altijd te spelen is. Bovendien is kunstgras verkrijgbaar in verschillende kleuren en kunnen er vormen en speelaanleidingen worden aangebracht. Zand biedt in eerste instantie dezelfde veiligheid maar verplaatst snel waardoor niet alleen

de HIC-waarde in het geding komt, maar er op intensief bespeelde delen ook kuilen ontstaan waar kinderen eveneens letsel kunnen oplopen. Daarbij wordt een valbodem van zand of gras na een periode van regen al snel een modderpoel, nemen kinderen het zand mee de school in en verplaatst het zand zich over het schoolplein. Ook zien wij vaak dat zand een verzamelplaats is voor zwerfafval, scherven, stenen en dierlijke uitwerpselen. Om in te spelen op de behoefte van natuurlijke speelplekken, combineren wij natuurlijke elementen met onderhoudsarme ondergronden met een natuurlijke uitstraling. Zo is kunstgras of TigerMulch (rubberen snippers) goed aan te brengen in natuurlijke vormen en volgt het de glooiing van de ondergrond. De valondergronden die wij aanbrengen zijn allemaal recyclebaar. Indien de ondergrond is versleten dient alleen de toplaag vervangen te worden en als de speelplek opgeheven of verplaatst wordt nemen wij de materialen weer in om te hergebruiken. Hierdoor is de investering in eerste instantie groter, maar verdient zich op langere termijn weer terug. We zien daarom ook vaak dat opdrachtgevers niet kiezen voor de goedkoopste oplossing maar voor een passende oplossing met een goede gebruikerservaring waarbij de opdrachtgever voor een lange periode wordt ontzorgd.'

Gras onderschat

De valdempende waarde van gras wordt volgens Oost bovendien sterk onderschat. 'Mensen staan zich blind op de kaalgespeelde plekken in de grasmatten rondom speeltoestellen. Ze gaan eraan voorbij dat zelfs een kale plek nog behoorlijke valdempende waarde heeft. Die komt namelijk vooral van het worteldek onder de grond, en dat zit er nog steeds, ook wanneer het gras is weggesleten.'

Ook wordt er te weinig gebruikgemaakt van kennis over grasmatten, vindt de speelruimtespecialist: 'Vaak wordt bestaande bodem ingezaaid met een willekeurig graszaad, heb ik de indruk.

Maar je kunt de bodem ook prepareren: tot een diepte van 60 centimeter loswoelen, bijvoorbeeld, of er voeding aan toevoegen. Wat dat aangaat, kunnen we nog veel leren van beheerders van golfbanen en sportvelden. Die weten vaak heel goed hoe ze een grasmat intensief bespeelbaar kunnen maken, onder willekeurig welke lokale omstandigheden.'

Speelbeleving

In het debat dat Oost heeft aangewakkerd, houdt hij een warm pleidooi voor uitdagende, prikkelende speelplekken met veel natuurlijke materialen. Bij voorkeur gras of zand als ondergrond en

bijvoorbeeld houten speeltoestellen. Het gros van de speelplekken vindt hij klinisch en weinig prikkelend: 'Door natuurlijke materialen te gebruiken, voeg je veel toe aan de speelbeleving. Dat is goed voor het kind. Neem bijvoorbeeld zand; dat is niet alleen een veilige bodem, het is ook iets waar kinderen mee gaan spelen.'

**Johan Oost: 'Stel kinderen
gerust bloot aan wat meer
gevaar tijdens het spelen.**

**Dat is goed voor de
ontwikkeling'**

Wat hem betreft, hoeven kinderen daarbij ook helemaal niet schoon en droog te blijven. 'Het is juist heel goed voor de weerstand van kinderen als ze door het spelen in zand met een beperkte bacteriologische verontreiniging in aanraking komen. Of als ze natte kleren krijgen door in nat gras te spelen. Stel kinderen gerust bloot aan wat meer "gevaar". Dat is waarschijnlijk beter voor ze dan wanneer ze opgroeien in een steriele omgeving zonder echte beleving van het buitenleven.'

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5095

Groen, groener groenst

De oogst aan innoverende groenprojecten

Ook in deze uitgave van Stad + Groen weer een forse opsomming van groene projecten. Uw project in de komende uitgave van Stad + Groen? Stuur een mail naar ilse@nwst.nl en u krijgt alle informatie doorgestuurd.

Stabilizer verharding in Het Park in Rotterdam

Het park bij de Euromast ondergaat een grondige opknapbeurt en zal in oude stijl worden hersteld. Het park, een ontwerp van de landschapsontwerpers Zocher, is 150 jaar oud en is in december 2010 aangewezen als Rijksmonument.

Voor de uitstraling van het park was o.a. de asfaltverharding op de paden een doorn in het oog. Na een geslaagd proefproject met Stabilizer IJsselmix worden alle secundaire paden op het park gefaseerd voorzien van Stabilizer om zo de gewenste natuurlijke uitstraling geheel tot zijn recht te laten komen.

Opdrachtgever: Gemeente Rotterdam

Aannemer: Agterberg b.v.

Contactpersoon aannemer: C. Haaksman

Contactgegevens aannemer: c.haaksman@agterberg.com

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5096

Aanleg terrein Zuiderpark in Eindhoven

Op het terrein waar 5-tal grote gebouwen zijn gerealiseerd heeft T&G de complete terreininrichting aangebracht met diverse parkeerfuncties, groenfuncties en diverse toegangen tot het terrein en de gebouwen. De werkzaamheden bestonden hoofdzakelijk uit grond- en verhardingswerkzaamheden, realiseren van bergings- en infiltratievoorzieningen, rioleringswerkzaamheden, aanlegwerkzaamheden (dak)tuin, aanleg vijver, blusbronnen, ondergrondse vuilopslag en beplantingswerkzaamheden. De totale oppervlakte van de werkzaamheden bedroeg ca. 23.500m².

Aanneemsom: € 1.200.000,-

Opdrachtgever: Archipel zorggroep Eindhoven

Architect: Copijn landschapsarchitecten

Contactpersoon architect: Dhr. A.J. van Schaik

Aannemer: T&G Terrein en Groenvoorziening b.v.

Contactpersoon aannemer: Dhr. J. Heijmans

Contactgegevens aannemer: heijmans@teng.nl

Aanleg Zeeheldentuin in Den Haag

De Zeeheldentuin is een bewonersinitiatief van bewoners uit de wijk die zich sterk hebben gemaakt om een groene oase te creëren binnen een dichtbebouwde wijk vlakbij het centrum in Den Haag. De tuin is een ontmoetingsplek voor de buurt en biedt plaats aan 90 moestuintjes, een siertuin, een boomgaard en een natuurspeeltuin. De tuin wordt in de basis aangelegd door een vaste aannemer en wordt zo duurzaam mogelijk aangelegd.

Aanneemsom: € 200.000,-

Opdrachtgever: Stichting de Zeeheldentuin

Contactpersoon opdrachtgever: Wessel Tiessens

Architect: DGJ Architects & Landscapes

Contactpersoon architect: Frédérique Huijgen

Aannemer: Verboon

Contactpersoon aannemer: Alex Maranus

Greentocolour in Zoeterwoude

Gemeente Zoeterwoude wilde voldoen aan duurzaamheidsvraag en biodiversiteit. Vaste planten zijn duurzamer in vergelijking tot eenjarigen. Daarnaast zijn heesterrozen omgevormd naar vaste planten en zijn de eenjarige plantvakken afgeschaft. Verder heeft Griffioen de vaste planten aangeplant met Greentocolour. Dit geeft binnen één jaar gegarandeerd resultaat mits voldaan aan 4 pijlers: De juiste plant op de juiste plaats, grondvoorbereiding, gebruik van acht planten in P11-kwaliteit per M2 en als laatste het onderhoud met kort afmaaien/mulchen/mesten

Opdrachtgever: Gemeente Zoeterwoude

Architect: Griffioen Wassenaar

Contactpersoon architect: Bert Griffioen

Aannemer: Griffioen Wassenaar

Contactpersoon aannemer: Bert Griffioen

Herinrichting terrein Rachelsmolen Fontys Hogescholen in Eindhoven

Het totale project beslaat ongeveer 25.000 m². Het oude terrein bevatte te grote oppervlaktes bestaande uit grauwe steenachtige materialen. In het nieuwe ontwerp is meer ruimte gemaakt voor loopverharding, gras, beplanting en zitgelegenheden. Het hart van het ontwerp bestaat uit een luxe afgewerkte esplanade, met daarin verschillende verhoogde plantenborders. Deze worden opgesloten door Cortenstalen randen met diverse geïntegreerde zitgelegenheden. Aansluitend aan de esplanade zijn er op drie hoogteniveaus in totaal 200 meter parkbanden aangebracht. Deze aaneengesloten prefab betonelementen dienen als grondkering en zitgelegenheid en creëren hiermee de uitstraling van een buitentheater. Tegen de rand van het terrein, maar in verbinding met de gebouwen door de aansluitende esplanade, ligt de parkeerplaats. Hierbij is gekozen voor een rijweg bestaande uit elementverharding en parkeerplaatsen van waterdoorlatend split.

Aanneemsom: € 800.000,-

Opdrachtgever: Fontys Hogescholen

Architect: Mecanoo architecten/ Rod'or advies

Contactpersoon architect: Dhr. G. de Sluijter

Aannemer: T&G Terrein en Groenvoorziening b.v. in combinatie met Gustaaf Groenspecialisten

Herontwikkeling oude gemeentehuis in Grave

In het centrum van het vestigstadsje Grave ontstaat ter plekke van het oude gemeentehuis een nieuwe inbreiding. De oude klokkentoren van het gemeentehuis wordt gehandhaafd en rondom de toren is een openbaar plein gecreëerd. Hier komen zowel privéterrassen van de woningen aan het plein te liggen als ook een openbaar terras voor de toekomstige bakkerij. Op de eerste verdieping komen twee daktuinen te liggen. Het ontwerp houdt rekening met een onderscheid tussen privéterrassen en de meer openbare gedeelten van de daktuinen. Het werk is gelegen in het centrum van Grave, waar op de locatie van het voormalige gemeentehuis een nieuw appartementencomplex met winkels is gebouwd.

Opdrachtgever: Gemeente Grave

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. Danny van der Laarschot

Architect: ELYPS Landschap + Stedenbouw

Contactpersoon architect: Sonja Mihaljevic

Aannemer: Gebr. van Venrooij b.v.

Herstructurering speelflek Nieuw Gibraltar Amsterdam

Op 31 Oktober 2014 heeft KSP Speelflek Nieuw Gibraltar in Amsterdam West opgeleverd. Deze speelflek was sterk verouderd en behoefte een complete herstructurering. Na de voorafgaande opruimingswerken en sloopwerken heeft KSP bestaande toestellen herplaatst en nieuwe speeltoestellen geïnstalleerd met inbegrip van kleurrijke veiligheidsondergronden KSP Playfloor, KSP Playgrass en Tiger Mulch. Ook is er een sportveldje aangebracht op het onderhavige terrein. Het werk omvatte tevens de uitvoering van infrastructurele werken, bestratingswerken en de aanleg van groenvoorzieningen. De inrichting en afwerking van de speelflek is er volledig op gericht dat de speeltuin toegankelijk is voor iedereen. Ook kinderen met een beperking kunnen er spelen met andere kinderen.

Aanneemsom: € 75.800.00,-

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam – Stadsdeel West

Contactpersoon opdrachtgever: Liane Dambrink

Aannemer: KSP Kunstgras B.V.

Contactpersoon aannemer: Joost Sweep

Hoorn zeer tevreden over proef met biologisch bestrijdingsmiddel

Het wachten is nu nog op de toelating en dan wordt het middel zonder meer ingezet

De firma Eco Protecta uit Sexbierum werkt aan de ontwikkeling van een nieuw biologisch onkruidbestrijdingsmiddel voor onder meer op verhardingen. Praktijkproeven in de gemeente Hoorn hebben aangetoond dat met selectieve toepassing aan de beeldkwaliteitseisen kon worden voldaan. 'Je moet als gemeente een balans zoeken tussen kosten en schadelijkheid voor het milieu,' vindt Marcel van Kampen, werkvoorbereider en toezichthouder bij het bureau Groen en Reiniging van de gemeente Hoorn.

Auteur: Sylvia de Witt

De gemeente Hoorn gebruikt, zoals vele andere gemeenten, al jaren het middel Roundup ter bestrijding van het onkruid in de openbare ruimte. De afgelopen jaren specialiseerde deze gemeente zich er echter steeds meer in om zo weinig mogelijk werkzame stof op de verharding te krijgen. 'Ook volgen wij de technische ontwikkelingen van de selectieve spuitmachines op de voet,' vertelt Marcel van Kampen. 'Dus iedere keer als er een verbetering had plaatsgevonden van de spuittechniek, eisten wij van de aannemer dat hij deze nieuwste ontwikkeling ook ging toepassen in onze gemeente, met als resultaat dat wij dan ook zo min mogelijk glyfosaat zouden gebruiken. Wij zagen natuurlijk ook dat er een eind zou gaan komen aan het gebruik van glyfosaat, omdat er in den lande steeds meer weerzin kwam tegen het gebruik van dit middel in de openbare ruimte. Het brengt immers ons drinkwater in gevaar.'

De hoeveelheid glyfosaat die wij in Nederland in het oppervlaktewater c.q. drinkwater terugvinden, neemt inmiddels gelukkig wel wat af, maar nog niet genoeg, vond ook Van Kampen, dus er moest wat meer gebeuren. 'En als overheid moeten wij toch het goede voorbeeld geven aan de rest. Wij hebben ervaring met niet-chemische middelen, maar die zijn vrij prijzig in de toepassing. Je moet toch altijd kiezen tussen geld en schadelijkheid en daardoor bleven we toch min of meer hangen op het gebruik van chemische middelen.'

Hoe schoner, des te minder klachten

In 2011 kwam de gemeente Hoorn in contact met Eco Protecta. Dit biotechnologische bedrijf uit het Friese Sexbierum kwam met de vraag of Hoorn mee wilde doen met een proef met het biologische middel Square Down. Eco Protecta had daarmee op kleine schaal al wel proeven

gedaan, maar wilde nu ook op grotere schaal het effect ervan meten op het onkruid in de verharding. Als eigenaar van de openbare ruimte vroeg Hoorn daarop toestemming aan het CTGB om als proef te mogen spuiten met dit middel.

Van Kampen: 'Vanuit de gemeente kijken we naar beeld en beleving. Hoe schoon beleeft een bewoner zijn directe woonomgeving? Hoe schoner, des te minder klachten. Als we bijna geen klachten hebben, dan doen we het als gemeente goed.'

Er werden proeven met het middel Square down gedaan in de wijken Hoorn-Noord en Venenlaankwartier en de bewoners waren er zeker niet ontevreden over. Voor de gemeente Hoorn was daarmee de proef geslaagd, want hiermee was immers ook het kwaliteitsniveau gehaald. Van Kampen: 'Verhoudingsgewijs is Square Down iets duurder dan Roundup, maar het staat absoluut niet in verhouding tot de

prijzen die we moeten gaan betalen voor niet-chemische bestrijdingsmiddelen als borstelen, branden, hete lucht et cetera. Daar moet je meer handelingen voor verrichten, dus zijn er automatisch meer kosten aan verbonden. Uiteindelijk zijn we er ontzettend blij mee.'

De juiste dosis op het juiste moment

Als Roundup wordt toegepast op de verharding, dan duurt het even voordat het zijn werking heeft, maar uiteindelijk gaat het plantje toch dood. Bij het biologische middel Square Down duurt het ook even, maar hangt het natuurlijk

ook af van de dosis hoelang het plantje erover doet om dood te gaan.

'Op het moment dat de dosis onvoldoende is en je in het groeiseizoen zit, zie je dat de kop van het plantje doodgaat, maar de rest nog niet. In de maanden mei en juni spuit je en als je dan vijf weken verder bent, zie je dat het plantje, als het onvoldoende geraakt is met het middel, gaat hergroeien. Het is dus heel erg belangrijk dat je met de juiste dosis op het juiste moment spuit. Bij Roundup praat je over één à twee procent en bij Square Down gebruik je iets meer middel, twee à drie procent, maar daarentegen heeft Square Down veel minder schadelijke effecten voor de waterkwaliteit.'

'Het is heel erg belangrijk dat je met de juiste dosis op het juiste moment spuit'

Hoorn zou dit middel graag gaan gebruiken, alleen is hiervoor nog toestemming nodig. Eco Protecta is hierover in gesprek met het CTGB. Kijkende naar de toekomst gelooft Van Kampen in een combinatie van een chemisch middel op basis van biologische ingrediënten en niet-chemische methodes, zoals branden, borstelen of de toepassing van heet water. 'Dan ben je weliswaar wel ietsje duurder uit, maar het uiteindelijke doel

Situatie voor bespuiting.

Situatie na 5 weken.

Marcel van Kampen

is dat je daarmee een balans zoekt tussen kosten en schadelijkheid voor het milieu. Het gaat tenslotte ook om onze gezondheid. Het alleen toepassen van middelen met glyfosaat is een doodlopend spoor. Er wordt van ons verlangd om creatiever om te gaan met de middelen die we hebben en dat we niet alleen maar op basis van kosten beslissingen nemen.'

Met minimale middelen maximaal resultaat

Gemeenten zullen nu sowieso toch meer naar alternatieve middelen moeten gaan kijken. 'Inderdaad, ons college heeft dan te maken met de meerkosten die daarmee gemoeid zijn. Die zijn soms wel een factor vier duurder dan alleen het toepassen van chemische middelen. Je moet dus zoeken naar een combinatie waarbij je ook probeert dat biologische middel zo min mogelijk toe te passen. Het is heel makkelijk om te zeggen: "Roundup mag niet meer gebruikt worden, dus we gaan een biologisch middel inzetten." Je weet namelijk niet wat het effect op de lange termijn is van een biologisch middel. Dat weten we pas als we het gaan gebruiken. We hebben al een goede spuitmachine waarmee we met minimale middelen maximaal resultaat proberen te behalen, maar als je op bepaalde plekken in de stad toe kan met branden of bosmaaieren, dan creëer je het ideale evenwicht. Als je hart hebt voor je omgeving, dan streef je ernaar zo min mogelijk schade te veroorzaken. We praten niet

alleen over netheid, maar ook over functionaliteit wat betreft straatwerk, want het ligt er niet voor niets. Je moet tenslotte op een veilige manier van A naar B kunnen komen.'

De gemeente Hoorn hoopt uiteraard dat Eco Protecta toestemming krijgt om Square Down op de markt te brengen, want dan zal het zeker worden ingezet in combinatie met andere niet-chemische methodes. Maar ook die andere, niet-chemische methodes kunnen schade veroorzaken aan het milieu, vindt Van Kampen. 'In de hele discussie rondom bestrijdingsmiddelen is alleen maar eenzijdig gekeken naar de nadelige effecten van glyfosaat op de waterkwaliteit. Maar al die niet-chemische methodes, zoals het branden, bosmaaieren, borstelen et cetera, die hebben ook negatieve effecten. Namelijk op de luchtkwaliteit en de hoeveelheid fijnstof die door het toepassen van deze methodes in de lucht komt. Maar daar heeft de landelijke politiek het niet over. Je moet dus een balans zien te vinden tussen beide methodes: niet-chemische en biologische.

'We zijn blij met het middel Square Down en met het beeld dat dit geeft. Als dit middel erdoor komt, gaat de gemeente Hoorn het zeker gebruiken. Dat kunnen wij ook richting het college en onze burgers onderbouwen.'

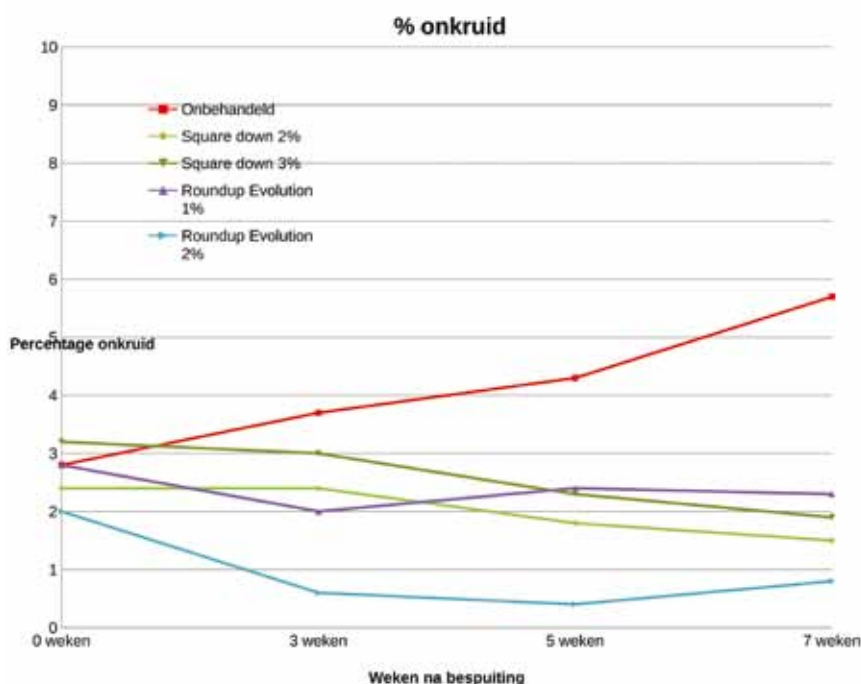
Finetunen

Square Down is nog niet op de markt, maar Eco Protecta doet er alles aan om dit voor elkaar te

krijgen en is nu al zo'n drie jaar bezig het middel te testen.

'Naast proeven bij de gemeente Hoorn zijn ook proeven geweest bij verscheidene hoveniersbedrijven in het land en ze waren stuk voor stuk te spreken over Square Down,' vertelt Eco Protecta-directeur Cok Hartman. 'Dat de proeven over zo'n lange periode worden genomen, heeft alles te maken met weersomstandigheden en temperatuurverschillen. We moeten testen hoe dit middel het doet bij 25 graden of bij 10 graden en wat de dosering dan moet zijn. We moeten alles als het ware finetunen. We zijn nu bezig om dit middel op de markt te krijgen. Dit is best nog ingewikkeld, want je hebt te maken met Europese wetgeving en daar wordt het allemaal niet makkelijker op. Als je innoveert en je werkt op een andere manier dan de traditionele, dan kom je op een wat lastiger terrein.'

Innovaties zijn altijd welkom, maar waarin onderscheidt Square Down zich dan eigenlijk ten opzichte van andere biologische middelen? Hartman is er duidelijk over: 'Dit middel zit qua dosering op hetzelfde niveau als de traditionele, chemische middelen: een twee- tot driepercentsooplossing. Dus je kunt het ook in de bestaande spuitapparatuur blijven gebruiken. Bij andere biologische middelen praat je over vijftienpercentsooplossingen. Qua prijs zal Square Down misschien ietsje duurder worden dan bijvoorbeeld Roundup, maar we zitten wel ongeveer op die lijn.'

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5101

Verraderlijke trillingen

Hoe het 'onschuldig' trillen van apparaten kan zorgen voor een serieus ziektebeeld

Het veelvuldig werken met trillende apparaten lijkt onschuldig, maar kan leiden tot serieuze gezondheidsklachten. Een bekende aandoening veroorzaakt door een teveel aan trillingen is het zogenaamde hand-armvibratiesyndroom (HAVS). HAVS is een belastende aandoening die veel invloed kan hebben op het functioneren van werknemers en is dan ook officieel geregistreerd door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).

Auteur: Kelly Kuenen

Het hand-armvibratiesyndroom is een aandoening die wordt veroorzaakt door het veelvuldig gebruik van trillende machines. De aandoening heeft invloed op de zenuwen, spieren, gewrichten en bloedvaten. De ziekte uit zich in het vasculaire of neurologische systeem, wat resulteert in witte en vaak pijnlijke vingertoppen. Door de invloed van HAVS op het neurologische systeem kunnen vingers doof aanvoelen of tintelen, of minder gevoelig zijn voor temperatuur of aanraking. Pijnlijke, witte vingers worden veroorzaakt door een verminderde bloedtoevoer.

HAVS is een ziekte die geleidelijk ontstaat en waarvan de symptomen steeds duidelijker zichtbaar worden. In een vroeg stadium van de ziekte zullen de symptomen niet continu aanwezig zijn. Het kan dan ook lastig zijn om de eerste tekenen van HAVS in verband te brengen met de dagelijkse arbeid, laat staan specifieke werkzaamheden. Hoewel het ziektebeeld ontstaat door het gebruik van trillende apparaten, uiten de eerste symptomen zich niet per definitie bij het in handen hebben van dergelijke apparatuur. Wel hebben aanvallen een direct verband met een koude werkomgeving. Zo kan het dus zijn dat een werk-

nemer overdag een trillend apparaat hanteert, maar pas later op de dag en bij het uitvoeren van niet-trillende werkzaamheden klachten krijgt. Naast koude wordt HAVS ook opgewekt door elementen die invloed hebben op de bloedcirculatie, zoals roken. Roken vernauwt de bloedvaten, waardoor de bloedtoevoer vermindert en symptomen kunnen verergeren.

HAVS zal zich in eerste instantie uiten in de vingertoppen. De aandoening wordt daarom ook wel het wittevingersyndroom genoemd. Worden de eerste symptomen genegeerd, of verandert er niets aan de werkomstandigheden, dan kan de aandoening zich uitbreiden naar de rest van de handen, met de nodige klachten tot gevolg. Zo kunnen de handen gevoelig en moeilijk te bewegen zijn, en kunnen zenuwen beschadigd raken.

Behandeling van HAVS

HAVS is een chronische ziekte die vooralsnog niet te genezen is. Behandeling is dan ook vooral gericht op het verminderen van (pijn)klachten. Bij vaststelling van de ziekte of eerste symptomen is het voor de werknemer, maar vooral voor de werkgever van belang om kritisch naar de werk-

omgeving te kijken en ervoor te zorgen dat de werknemer niet te veel in aanraking komt met trillende apparatuur. Zo kan worden gekeken of het mogelijk is een machine of apparaat op afstand te bedienen, een 'trillende taak' niet uit te voeren, of andere werknemers taken te laten overnemen.

HAVS is een vervelende aandoening die de nodige problemen met zich meebrengt

Regels en richtlijnen

HAVS is een vervelende aandoening die zowel voor werknemers als werkgevers de nodige problemen met zich meebrengt. Om de aandoening zo veel mogelijk te voorkomen, heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een 'Dossier Trillingen' opgesteld. Hierin valt te lezen aan welke eisen een werkomgeving moet voldoen, en welke rechten en plichten werkgever en werknemers hebben bij het gebruik van trillend materiaal. Voor het werken met trillende

apparatuur zijn Europese richtlijnen opgesteld, die ook zijn doorgevoerd in het Nederlandse wet-systeem. Volgens de Arbowet moet de werkgever nagaan welk risico zijn werknemers lopen bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Daarbij moet hij meten in welke mate zijn werknemers worden blootgesteld aan trillingen. Bij het inschatten van deze hoeveelheid wordt gekeken naar de soort trilling, de frequentie en intensiteit, de aard van de trilling, de tijd waarin een werknemer wordt blootgesteld aan trillende apparatuur, en de houding dan wel de ruimte waarin het werk wordt uitgevoerd. Volgens Ivo de Groot, directeur van aannemersbedrijf Wolterinck, zien de regels er op papier mooi uit, maar valt het naleven ervan in de praktijk nogal tegen. 'Op papier kun je de regels implementeren, maar zelfs met de beste bedoelingen valt het afwisselen van apparatuur of het beperken van machinegebruik tegen. Zo doen zich soms werkzaamheden voor waarbij meerdere mensen tegelijkertijd dezelfde handeling moeten uitvoeren. Dan kun je ze wel laten ruilen van apparatuur, maar dan hebben ze nog steeds dezelfde apparatuur in handen.' De Groot maakt een opmerking die een enigszins komisch beeld oproept, maar waarmee hij tekenend laat zien dat het doorvoeren van aanpassingen niet altijd eenvoudig is. Volgens De Groot zijn werknemers van Wolterinck overigens nog niet direct in aanraking gekomen met HAVS, maar het bedrijf doet er wel zo veel mogelijk aan om schadelijke gevolgen te voorkomen. Zo is het overgestapt van gereedschap met benzinemotoren op accu-

Wolterinck verving bosmaaiers door de radiografisch bestuurbare klepelmaaier.

gereedschap, omdat dit minder trillingen met zich meebrengt. Daarnaast worden sommige werkzaamheden uitgevoerd door radiografisch bestuurbare machines. Zo zorgt een op stand bestuurbare klepelmaaier ervoor dat werknemers minder trillingen opvangen. Ook probeert het bedrijf handwerk zo veel mogelijk te voorkomen en besteedt het waar mogelijk bepaalde werkzaamheden uit. 'De aanpassingen zijn puur uit voorzorg', aldus De Groot. 'Als aannemer ben je je bewust van de gevaren, dus dan moet je daar ook iets mee doen.'

Metten is weten

Terug naar de trillende apparaten. We weten allemaal wat een trilling is, maar niet iedereen zal weten hoe een trilling eigenlijk gemeten wordt. Een trillend apparaat beweegt als het ware 'heen en weer' om een vast punt. Deze beweging wordt oscillatie genoemd. Uitgetekend in een grafiek ziet een trilling er hetzelfde uit als een geluidsgolf. Trillingen worden op dezelfde manier gemeten als geluid, namelijk in amplitude (de afstand tussen de uitersten van de bewegingen) en frequentie. De mate van trilling wordt weerge-

Leo Meiburg

Ivo de Groot

VRAAG EN ANTWOORD

mede
mogelijk
gemaakt door
Agrifirm

WAT IS DE ROL VAN DE BODEM BIJ EEN MOOIE GRASMAT?

De basis van een mooie grasmat is een goede, gezonde bodem. Agrifirm Plant adviseert u bij het verbeteren van de bodemgesteldheid en de verzorging van de bodem. De accenten in het advies liggen op kwaliteit, rendement en duurzaamheid.

Mooie en gezonde grasmat met Top Mix meststoffen

Top Mix is een unieke meststoffenlijn exclusief ontwikkeld voor Agrifirm Plant. De lijn is uitermate geschikt voor het bemesten van sportvelden, golfcoursen, graszoden of gazons die een bijzondere bemesting behoeven. De Top Mix meststoffenlijn is erkend door ISA Sport, het instituut voor sportaccommodaties. De producten zijn breed toepasbaar en uitstekend strooibaar.

Duurzaam beheer

De Top Mix meststoffen bevatten stoffen die de omzetting van ammonium (NH_4) naar nitraat vertraagt. In ons advies richten wij ons erop om met minimale belasting van het milieu een optimaal resultaat te bereiken.

Voordelen

- > Verbetert de weerstand tegen ziekten
- > Goede beschikbaarheid van stikstof en magnesium voor de plant
- > Geen vastlegging van fosfaat in de bodem
- > Toe te passen op elk tijdstip in het strooiseizoen
- > Geen nadelige effecten voor mens, dier en milieu

Voor de verzorging van uw gras heeft Agrifirm Plant verschillende meststoffen. Of u nu een grasveld aanlegt of een onderhoudsbemesting wilt doen, wij hebben de juiste producten. Ons advies is maatwerk, uw resultaat is ons uitgangspunt.

Peter Swinkels
specialist Openbaar Groen

Wilt u meer informatie over de Top Mix meststoffen?

Neem dan contact op met uw specialist of de bel naar de afdeling Verkoopondersteuning T 088 488 12 60.

schakel in succes

Agrifirm Plant

plant@agrifirm.com

088 488 12 00

www.agrifirm.com/plant

Landgoedlaan 20

7325 AW Apeldoorn

Postbus 20012

7302 HA Apeldoorn

Trillingslimieten kunnen gehandhaafd worden door aan te geven hoelang elk apparaat gebruikt mag worden en door apparatuur onder het personeel te laten rouleren

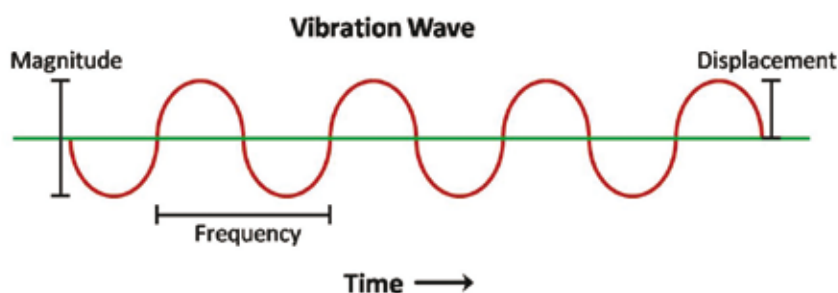
geven in het aantal meters per seconde kwadraat (m/s^2). De richtlijnen van de Arboret, waarin beschreven wordt hoeveel trilling een werknemer mag opvangen, zijn opgedeeld in 'actiewaarden' en 'grenswaarden'. De grenswaarde staat voor de mate van trilling waaraan een werknemer dagelijks mag worden blootgesteld. De actiewaarde geeft aan bij welke mate van trilling een werkgever maatregelen moet treffen om de blootstelling te beperken. Voor hand- en armtrillingen ligt de grenswaarde, bij een werkdag van 8 uur, op 5 m/s^2 . Bij $2,5 \text{ m/s}^2$ moet de werkgever maatregelen nemen om werknemers minder bloot te stellen

aan trilling. Bovenstaande normen zijn specifiek voor hand- en armtrillingen; voor de blootstelling aan trillingen van de rest van het lichaam gelden andere waardes.

In welke mate een apparaat trilt, wordt aangegeven door de fabrikant. Op deze manier kan een werkgever bij het inkopen van apparatuur rekening houden met de trillingswaarde. Deze waarde zegt echter alleen iets over het trillen van een apparaat in nieuwstaat, terwijl slijtage van het apparaat van invloed kan zijn op de hoeveelheid trilling ervan. Werkgevers moeten daarom altijd zelf nagaan aan hoeveel trillingen hun werknemers worden blootgesteld. Om de blootstelling aan trillingen binnen de limiet te houden, kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van HSE Vibration Exposure Point Calculator. Dit systeem kent punten toe aan de hoeveelheid trilling (m/s^2) waarmee een werknemer in aanraking komt. Wordt binnen een dag een aantal van honderd punten behaald, dan is de actiewaarde bereikt. Het model kan gebruikt worden om te berekenen hoe lang een werknemer een bepaald apparaat mag gebruiken. Trilt een apparaat met bijvoorbeeld 5 m/s^2 , dan mag het dagelijks twee uur

gebruikt worden alvorens de grenswaarde bereikt is.

Trillingslimieten kunnen gehandhaafd worden door aan te geven hoelang elk apparaat gebruikt mag worden en door apparatuur onder het personeel te laten rouleren. Werkgevers doen er goed aan voor aanschaf van nieuw materiaal te kijken hoeveel trilling een apparaat geeft. Ook moet het personeel op de hoogte worden gebracht van HAVS en de gestelde voorzorgsmaatregelen. Als specialist en leverancier van tuin- en parkmachines ziet Leo Meiburg hoe meerdere partijen bij het leveren en inkopen van apparatuur rekening houden met de trillingswaarde. Volgens hem is het gevaar van trillingen een onderwerp dat steeds bekender wordt. 'Er wordt aan alle kanten rekening mee gehouden', vertelt Meiburg. 'Fabrikanten zijn verplicht te vermelden in welke mate hun apparatuur trilt en ook afnemers zijn zich steeds bewuster van het onderwerp. Wij leveren steeds meer accugereedschap, dat in verhouding tot gereedschap met benzine-motoren minder trilt.' Op de vraag of hij denkt dat het in de praktijk ook haalbaar is om alle regels na te leven, weet Meiburg geen sluitend antwoord. 'Wat ik wel weet, is dat het beperken van trillingen en het voorkomen van HAVS steeds belangrijker wordt. Als je er als werkgever totaal geen rekening mee houdt, dan is de vraag of je het achteraf niet op je bord krijgt.'

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5097

Een daktuin met een extreem hoge belasting

DUO2 in Groningen een van de meest bijzondere daktuinprojecten van afgelopen jaren

Het meest opzienbarende daktuinproject van het laatste jaar is wellicht de bijna één hectare grote tuin rond Duo2 in Groningen, een tweetal kantoorgebouwen waar de Dienst Uitvoering Onderwijs en de Belastingdienst in zitten. Dit gebouw, waarvan de daktuin in 2014 werd opgeleverd, wordt vanwege zijn vorm ook wel 'het Cruiseschip' genoemd. BVB Substrates mocht de meer dan 5500 kuub daktuinsubstraat leveren, maar er valt natuurlijk veel meer te vertellen over dit project.

Auteur: Hein van Iersel

Joeri Faas is substraatadviseur bij BVB Substrates en heeft het project in Groningen begeleid, maar heeft ook gezorgd voor een fantastische foto-reportage van het project. Faas is enigszins vals bescheiden over de inbreng van BVB Substrates in het daktuinproject. 'Wij hebben alleen de meer dan 5500 kuub substraat mogen leveren.' Normaal worden voor wat de markt een stevige

daktuin noemt een of misschien twee, drie of vier vrachtwagens substraat aangebracht. In Groningen is dat echter een heel ander verhaal: de 5500 kuub substraat werd met een schip vanuit de productielocatie in Grubbenvorst naar Groningen gebracht. Van de plek waar het schip kon aanmeren, was het toen nog maar vier kilometer met de vrachtwagen om het substraat

op het werk en op het dak te krijgen. Joeri Faas bagatelliseert nogmaals de inbreng van BVB Substrates: 'In het grote geheel is het leveren van het substraat misschien geen wereldschokkende gebeurtenis, maar het feit dat wij als BVB Substrates in staat waren om deze klus logistiek goed te klaren, is een belangrijke pre geweest bij het verwerven van deze klus.' Normaal gesproken zou de ruim 5500 kuub daktuin substraat met ca. 185 vrachtwagens over een totaal van 48.100 kilometer vervoerd worden van Grubbenvorst naar Groningen. De uitstoot CO₂ is hiervoor in totaal 41.000 kilo. Door het transport efficiënt in te richten en met drie grote schepen dit te verzorgen is deze uitstoot nog maar 15.000 kilo. Dit heeft een besparing van 26.000 kilo CO₂ opgeleverd en hiermee heeft BVB Substrates bijgedragen aan het duurzaam vervaardigen van de het DUO2 gebouw.

Publiek-privaat

Het Cruiseschip is een van de eerste grote publiek-private samenwerkingen (PPS) van de Rijksgebouwendienst. Het omvat de huisvesting van de Dienst Uitvoering Onderwijs (de voormalige IB-Groep) en de Belastingdienst op de Kempkensberg in Groningen. Bij een publiek-private samenwerking is er niet zozeer sprake van een traditionele verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, maar meer van een partnership over een aantal jaren. De private partij – het consortium – doet een investering voor het ontwerp, de bouw, het beheer en het onderhoud van een gebouw. Het krijgt hiervoor de zekerheid van – in dit geval – twintig jaar exploitatie om de investering terug te verdienen, maar het neemt ook het risico.

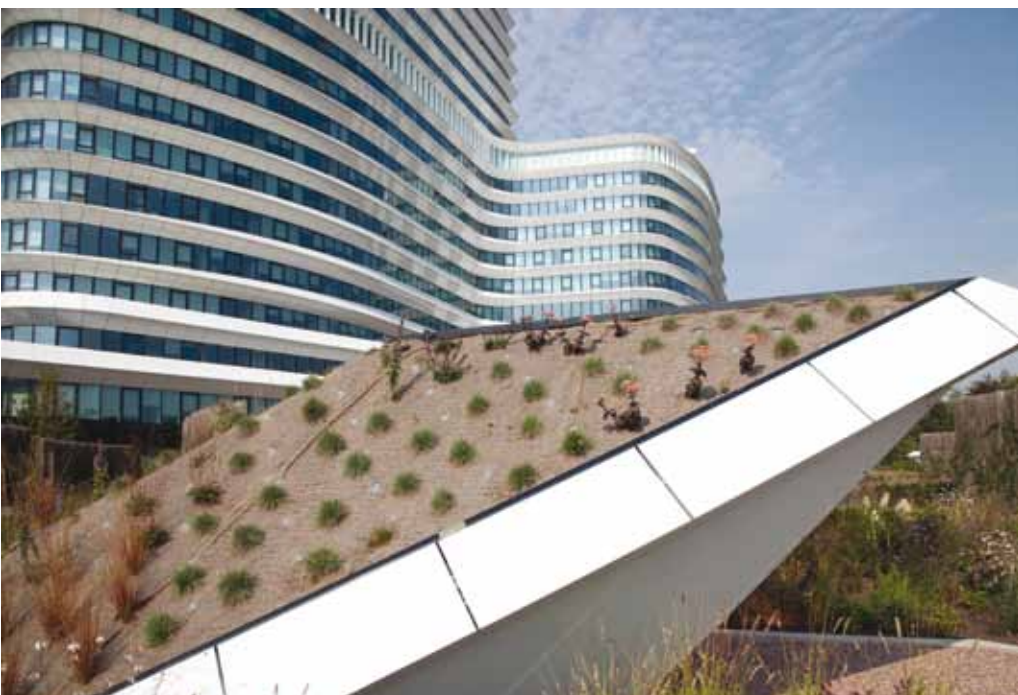
DUO2 biedt plaats aan circa 2.500 werkplekken en beschikt over parkeerfaciliteiten voor 1.500 fietsen en 675 auto's, die grotendeels in een ondergrondse parkeergarage worden ondergebracht. DUO2 bv is een samenwerkingsverband tussen Strukton, Ballast Nedam en John Laing, waarbij Ballast Nedam en Strukton verantwoordelijk waren voor de bouw en John Laing betrokken was bij de equity van het 170 miljoen euro kostende pand.

Bijzonder gebouw

In blogs van architectuurcritici wordt het Groningse gebouw van architect UNStudio nu al vergeleken met dat andere iconische Groningse gebouw: het hoofdkantoor van de Groningse Gasunie van architect Max van Huut. Net als Van

Centraal in de tuin ligt een paviljoen met brasserie.

De stadstuin ligt op het 11.000 m² grote dak van de parkeerkelder; op de voorgrond een van de 'kieuwen': toegangen die licht en lucht in de kelder brengen.

Het eerste jaar bloeit de daktuin al overvloedig.

Huut heeft UNStudio gekozen voor een organische bouwstijl, die zorgt voor een markant profiel. Net als Van Huut is ook in Duo2 de natuur altijd en overal aanwezig. Het Cruiseschip lijkt te zijn afgemeerd in een grote daktuin, die zorgt dat de medewerkers van de Belastingdienst nooit ver weg zijn van een gezonde dosis vitamine groen. De opdrachtgever wil het gebouw met veel nadruk profileren als een duurzaam gebouw. Daartoe is een aantal revolutionaire technieken in het gebouw toegepast. Een daarvan is de zogenaamde betonkernactivering. Hierbij wordt water door de vloerconstructie geleid, waardoor het gebouw een constante temperatuur behoudt. Ook op andere manieren wordt gezorgd dat energie op de meest duurzame wijze wordt opgewerkt en opgeslagen in het gebouw. Verder is het gebouw zo ontworpen dat het eventueel na afloop van de contractperiode gebruikt kan worden voor woningbouw. Er is nu al nagedacht over de plaats van de liften, installaties, trappen en het gevelconcept, zodat het gebouw makkelijk kan worden aangepast.

Windschermen, met klimop begroeid, zorgen voor een gunstig windklimaat en donkergroene achtergrond voor de kleurrijke beplanting.

Sterrebos

De zorg voor duurzaamheid gaat verder dan alleen het gebouw. Sommige inwoners van Groningen zijn bezorgd dat de sloop van de oude kantoren en de bouw van de nieuwe kantoren nadelige gevolgen zou hebben voor een vlakbij gelegen sterrenbos. Door een scala van maatregelen is geprobeerd dat zo veel mogelijk te vermijden. De nieuwe situatie zou zelfs een verbetering moeten inhouden ten opzichte van de oude situatie, omdat op de daktuin een aantal bijzondere biotopen wordt aangelegd waar de flora en fauna van het sterrenbos van kunnen profiteren. Op het dak van Duo2 zal een nestkast voor slechtvalken worden opgehangen. Verder zijn in de gevel zomerverblijven voor vleermuizen. Ook investeert het project in een winterverblijfplaats voor vleermuizen. Tijdens de bouw wordt er verder actief gecontroleerd of de fauna in het bos geen last heeft van de bouwverlichting. Deze is zo afgesteld dat dieren in het bos niet veront- rust worden.

Baljon

De studio van Lodewijk Baljon tekende voor het ontwerp van de stadstuin rondom het Cruiseschip. Om lekkage te voorkomen is niets aan het dak verankerd, maar is gekozen voor alternatieve verankeringsconstructies, waarin elke boom apart is verankerd. De najaarsstorm van 2013 bleek een uitstekende test voor deze technische oplossing. Wind is sowieso een probleem bij dit gebouw. De locatie Kemkensberg wordt gekenmerkt door een dominante noordwesten- wind. Als er geen bijzondere maatregelen waren genomen, zou de wind vanaf de bovenkant van het gebouw naar beneden 'vallen'. Dit zou door de gebruikers van de daktuin en het kantoorge- bouw als onprettig worden ervaren. Om optimaal in te kunnen spelen op deze valwinden, is het gebouw aerodynamisch vormgegeven. In het ontwerp zijn daarom ook zogenaamde 'windhin- derplinten' opgenomen. Ook deze moeten zor- gen dat de wind niet voor onacceptabele overlast zorgt. Die zorg over windoverlast heeft de tuinar- chitect ook doorgezet. Als bomen zijn met name meerstammigen toegepast, ook weer met het oog op het minimaliseren van windoverlast.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5063

CEO Dick Verheij: 'In dertig jaar nooit rode cijfers gedraaid'

Verheij: 'De overheid is doorgeslagen op het thema onkruid en de VHG hilde mee'

Het zijn lastige tijden voor veel groene aannemers. De markt krimpt en door zaken als bijvoorbeeld SROI verandert deze ook sterk van karakter. CEO van dienst Dick Verheij lijkt er niet al te zeer van onder de indruk. Over zijn plannen met SROI wil hij tijdens ons interview in Sliedrecht niets loslaten, maar het zou dit vakblad niets verbazen als hij ook hierover in de komende maanden met een verrassende ontwikkeling naar buiten komt.

Auteur: Hein van Iersel

Het recept van Verheij is redelijk simpel. Hij presenteert zich eerst en vooral als ondernemer en wil zo ook naar zijn business kijken. 'Ik ben niet onwetend als het bijvoorbeeld over vaste planten en bomen gaat, maar het belangrijkste is niet dat ik de ene boom van de andere kan onderscheiden, maar dat ik weet wat mijn klanten willen.' Dat verhaal zal later die middag vaker terugkomen, omdat dit voor Verheij het belangrijkste aspect is van een toekomstbestendig bedrijf. 'Weet wat je klant wil, zo mogelijk nog voordat hij dat zelf weet.' Verheij is ondernemer genoeg om te snappen dat dit 'reflecteren op de klant', zoals hij dat noemt, niet alleen het uitgangspunt is. De tweede pijler is daarom sterk sturen op cijfers. Zijn voorzichtige oordeel over collega's die het de laatste jaren misschien wat minder hebben gedaan, is dat zij deze twee aspecten niet goed in het oog hebben gehouden. Zelf is hij trots op het feit dat hij in dertig jaar ondernemerschap nog nooit rode cijfers heeft gepresenteerd.

Als je met Verheij door zijn bedrijf loopt, blijkt al gauw waar dat in de praktijk toe leidt. Op sommige gebieden is het bedrijf een *innovation leader*, op andere gebieden kiest het ervoor om wat comfortabeler aan te sluiten in het peloton. Vier jaar geleden al kwam het bedrijf met een app die klanten precies inzicht geeft in het werk dat Verheij voor hen uitvoert. Verheij: 'Inmiddels zijn we niet meer uniek met die app, maar toen sloot dat precies aan bij wat deze specifieke klantengroep van ons verwachtte. Met jonge mensen op ons bedrijfsbureau zijn we de digitalisering van contractbeheer nog steeds aan het doorontwikkelen.' De klanten waarop Verheij doelt, zijn grote bedrijven met een landelijke dekking waarvoor Verheij een deel van de facilitaire dienstverlening op zich neemt. Voorbeelden daarvan zijn de gezamenlijke belastingkantoren, grote zorginstellingen, vastgoed van Alliander, hotelketens en Defensie, maar ook Tennet, waarvoor Verheij in driekwart van Nederland de beplanting onder hoogspanningslijnen in toom houdt. Een onderwerp waarbij hij duidelijk minder vooroploopt, is onkruidbeheer. Verheij zegt het niet met zo veel woorden, maar hier wacht hij duidelijk af welke richting de klant op gaat. 'De grote gemeentes hebben vaak al de keuze gemaakt om helemaal zonder chemie aan de slag te gaan, maar veel kleinere gemeentes en instellingen wachten tot het laatste moment voordat zij hun keuze maken.' Zij zullen zo lang mogelijk chemie blijven inzetten, hoewel Verheij dit liever 'DOB' noemt. Verheij is duidelijk geïrriteerd over het

standpunt dat de VHG hierover heeft ingenomen: 'De overheid is doorgeslagen op dit thema en de VHG huilt mee.'

Lease wordt uit nood geboren

'Veel opdrachtgevers hebben geen problemen met een duurzame chemische bestrijding en worden straks door de overheid gedwongen over te gaan op alternatieve methoden die ook milieu-belastend zijn. Laat dit veel meer aan de markt over. Iedere terreinbeheerder weet wat het beste is en aannemers kunnen daarover adviseren.' Dat houdt overigens niet in dat Verheij geen visie heeft op dit onderwerp. In zijn optiek gaat het in de richting van geïntegreerde bestrijding, waarbij een mix aan instrumenten het gewenste beeld zal moeten geven. Volgens Verheij kan chemie daar best deel van uitmaken, maar het is de klant die dat bepaalt. Eén ding wil Verheij daar nog wel over kwijt: 'Het is prima als beheerders een veelvoud van de kosten voor onkruidbeheer kwijt zijn door hun keuze voor chemievrij, maar wees daar dan als branche eerlijk over. Natuurlijk kun je inmiddels met heet water of andere methodes goedkoper werken dan een aantal jaar geleden,

maar chemie blijft echt veruit het goedkoopst.' Sommige fabrikanten gaan met oogkleppen op alleen voor hun eigen methode. Aan de ene kant waardeert Verheij dat, omdat hij bewondering heeft voor mensen die trots zijn op hun product en ervoor gaan, maar hij ergert zich er ook aan. 'Laat de markt zijn werk doen', is zijn eindoordeel.

Verheij's ambitie blijft in ieder geval hetzelfde: groeien, ondanks het feit dat er sprake is van een krimpende markt.

Certificeringen

Certificeringen vormen in de visie van de Sliedrechtse ondernemer een steeds belangrijker onderdeel van het bedrijf, zodanig zelfs dat Verheij praat over een soort wedloop. 'De fictieve kortingen die je krijgt door zaken als de CO2-prestatieladder zijn zo hoog, dat je die nooit kunt compenseren door slimmer of goedkoper werken. Het is daarom geen keuze meer om dit soort certificaten aan de deur te spijkeren; het is een absolute must. Bewust omgaan met milieu, veiligheid en personeel staan bij ons hoog in het vaandel, maar sla niet door, door alles te willen certificeren. Kunnen we ook nog werken op basis van vertrouwen en geleverde kwaliteit?'

Klanten

Naast zijn sterke regionale positie in de Randstad zijn voor Verheij zoals gezegd landelijk werkende organisaties een belangrijke doelgroep. Daar is de landelijke organisatie van Verheij Integrale Groenzorg ook op gericht. Verheij heeft een landelijke dekking, maar niet via filiaalvestigingen, zoals 'echt' grote aannemers als Krinkels, Sight en Donker, maar via steunpunten. Het nadeel van filiaalvestigingen is volgens de ondernemer dat je sterk afhankelijk bent van de kwaliteit van de filiaalleider. Hij of zij moet zelfstandig op zoek gaan naar werk en niet iedereen is daar even bedreven in. Verheij heeft dat opgelost door de complete organisatie, de verkoop en het accountbeheer te centraliseren. De lokale steunpunten – zeven op dit moment – zijn alleen belangrijk als plek waar medewerkers hun busje kunnen stallen en waar machines en materialen worden opgeslagen. Regionaal – grofweg binnen een cirkel van een uur rijden rondom Sliedrecht – werkt Verheij Integrale Groenzorg voor lokale klanten. Een voorbeeld daarvan is de tandem die het bedrijf heeft opgestart met het werkvoorzieningsschap Avelingen Groep om de terreinen van zorgverlener Rivas te onderhouden. 'Wij werden allebei, Avelingen Groep en Verheij, uitgenodigd voor een tender. Toen was de koppeling snel gemaakt. Voor inschrijving hebben wij een plan gepresenteerd met een aantrekkelijke sociale component. Avelingen zorgt met zijn medewerkers voor de handjes en wij zorgen voor de regie en de machines.' Zo'n soort samenwerking zul je volgens Verheij in de toekomst meer gaan zien. 'Aan de ene kant dwingt de nieuwe Participatiewet ondernemers hiertoe. Aan de andere kant leent ons dienstenpakket zich enorm voor de inzet van mensen met een arbeidsbeperking of achterstand op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn de reguliere werknemers van groene aannemers voor bepaalde werkzaamheden als bijvoorbeeld papier prikken gewoon te duur.'

Groot genoeg

Verheij: 'Wij willen groot genoeg zijn om het grote werk te pakken en klein en flexibel genoeg om in te springen op kleine klussen. Door onze bedrijfscultuur kunnen we ook onderscheidend zijn in de opkomende markt van geïntegreerde contracten en systeemgericht contractbeheer.' Het is daarbij een bewuste keuze om middelgroot te blijven. Verheij definieert de term middelgroot redelijk ruim, en meer om zich te onderscheiden van de echte grote groene aannemers, die misschien wel 500 of meer mensen op de payroll

hebben staan. Op dit moment heeft Verheij bijna 100 mensen op de eigen loonlijst staan; daar komen in het seizoen nog eens ongeveer 100 mensen bij, die de flexibele schil vormen.

Weet wat je klant wil, en zo mogelijk nog voordat hij dat zelf weet

Als ik later met Verheij over het bedrijfsterrein in Sliedrecht wandel, is daar overigens weinig van te zien. Je kunt een kanon afschieten zonder iemand te raken. Hier en daar wijst Verheij zaken aan die hij belangrijk vindt. Een goed uitzierend machinepark bijvoorbeeld. Een tweedehands hoogwerker op rupsen is opnieuw gespoten en ziet er weer strak uit. Verheij laat mij twee busjes zien. Het ene oudere busje heeft een opbouw van bijna versleten, groen uitgeslagen en niet erg representatief betonplaat. De nieuwere busjes zijn allemaal voorzien van een opbouw uit veel degelijker traanplaat. Verheij: 'Dat wordt de nieuwe standaard. Opdrachtgevers vinden het belangrijk dat je met goede spullen komt voorrijden. We hebben eigenlijk alleen Mercedes busjes.'

Groeien ondanks dat sprake is van een krimpende markt

Die merktrouw blijkt later ook als ik met Verheij door de opvallend kleine machineloods loop. Alle maaiers zijn van Toro, de handmaaiers van Honda. Ieder type machine heeft een vast merk. Verheij: 'Dat doen we bewust. We kunnen dan goedkoper inkopen, makkelijker reserveonderdelen op voorraad houden en weten beter wat de sterke en zwakke punten van een machine zijn. Het probleem van de minimale machineloods is opgelost door machines die op dat moment niet nodig zijn op andere plaatsen op te bergen.'

Een ander belangrijk aspect voor Verheij is dat hij principieel niet leaset. Natuurlijk heeft leasen voordelen voor de financieringslast, maar je levert in wat betreft ondernemersvrijheid. Nu kan Verheij probleemloos afscheid van een machine nemen als dat zo uitkomt, maar hij kan de machine ook na de normale leaseperiode blijven gebruiken, als dat slimmer is. Verheij: 'Lease wordt uit nood geboren.'

De aannemer heeft inmiddels doorontwikkelde plannen om het bedrijfsterrein in Sliedrecht mini-

maal te verdubbelen in omvang. Op dit moment is het terrein, inclusief gebouwen, ongeveer een hectare groot. Dat moet binnen een jaar verdubbelen naar twee hectare. In totaal heeft Verheij direct rond zijn bedrijfsterrein in het buitengebied van Sliedrecht ongeveer zeven hectare weiland extra aangekocht.

Groen of ondernemer

Als je Verheij vraagt waar zijn drive ligt: in het groen of in het ondernemen, dan is het antwoord makkelijk: in het ondernemen. Naast Verheij Integrale Groenzorg heeft hij in de loop van de tijd nog twee andere bedrijven aangekocht. Die moeten helemaal op eigen kracht draaien, maar Verheij vult er de directie in. De ondernemer vindt het in het kader van dit verhaal niet relevant om te vertellen welke bedrijven dat zijn. Wel laat hij los dat het gaat om een bedrijf in bedrijfskleding, en nog een tweede bedrijf – net lid geworden van de club – dat otoplastieken aanmeet, van kunst-hars gemaakte gehoorbeschermers die in het oor passen en op maat gemaakt worden.

VHG

Ik vraag Verheij waarom hij geen lid is van de VHG; dat is toch een organisatie die voor zijn

belangen zou moeten opkomen. Verheij ontkent dat niet en erkent zelfs dat de VHG goede dingen doet, maar hij vindt zijn eigen bedrijf groot genoeg om zelf kennis en innovatie te organiseren, los van de VHG. Een en ander weerhoudt hem er niet van om van tijd tot tijd regionale meetings van collega-bedrijven te bezoeken. Leuk en gezellig, maar uiteindelijk is de strekking van dit soort bijeenkomsten altijd dat het 'ondanks de slechte prijzen goed gaat en mooi weer is'. Wel is Verheij lid van Cumela. Deze club kan niet perse op meer waardering van de aannemer rekenen, maar heeft wel voordelen in verband met de uitbreiding in het Sliedrechtse buitengebied, waarmee het bedrijf op dit moment bezig is. Het probleem van beide clubs is uiteindelijk toch dat de ondernemer er te weinig gelijkgestemde geesten ontmoet. Er is niks mis met de loonwerkers van Cumela of de hoveniers van de VHG, maar dat zijn principieel andere ondernemers dan de veel grotere groenvoorzieners waarvan Verheij deel uitmaakt.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5098

Alternatieven voor onkruidbestrijding zijn niet duur!

Hang naar chemische middelen uit kostenoverweging is overdreven

Dankzij het uitstellen van het verbod op chemische onkruidbestrijdingsmiddelen tot begin 2016 kunnen gemeenten en aannemers voorlopig nog de gifspuit blijven hanteren. Tegenstanders van de wet claimen dat de alternatieve methodes ontoereikend zijn. Maar is dat wel zo?

Auteur: Guy Oldenkotte

Al jaren speelt de Nederlandse overheid met het idee om een verbod in te voeren op het toepassen van chemische middelen bij het bestrijden van onkruid. Zowel in de landbouw als bij gemeenten vonden die middelen lange tijd gretig aftrek. Ze waren niet alleen goedkoper, maar ook effectiever. Vooral dat laatste sprak veel gemeenten de afgelopen jaren in toenemende mate aan. Hoewel de druk van burgers om de bestrating schoon te houden toenam, liep het beschikbare budget steeds verder terug.

Maar de laatste jaren is ook het milieubewustzijn toegenomen en zetten steeds meer burgers vraagtekens bij het krampachtig vasthouden aan gif. Gemeenten kwamen daardoor in een ongemakkelijke spagaat. Regelgeving vanuit de overheid zou daar duidelijkheid over moeten verschaffen of er een einde aan moeten maken.

Sinds 2013 leek het erop dat november 2015 het definitieve einde zou betekenen voor chemische middelen ter bestrijding van onkruid. Maar vlak voor het laatste kerstrees besloot het kabinet anders en werd de invoering van de wet uitgesteld tot begin 2016.

Verborgene agenda?

De timing van het besluit om de invoering van het verbod uit te stellen tot begin 2016 is opvallend. Terwijl het kabinet bezig is om crisis na crisis af te wenden in lange debatten over de zorg en de rol van de overheid bij het neerstorten van vlucht MH-17, glipt het uitstel er snel tussendoor. 'Daar moet niets achter gezocht worden; de betrokken ministers zijn van mening dat het nog te vroeg is om nu al definitief de knoop door te hakken', laat een woordvoerder namens de staatssecretarissen Mansveld (Infrastructuur en

Milieu) en Dijksma (Economische Zaken) weten. Tijdens het debat werd besloten het verbod van gewasbeschermingsmiddelen op verhandingen uit te stellen van november 2015 tot begin 2016. Inmiddels is duidelijk dat staatssecretaris Mansveld het gebruik van middelen buiten de landbouw wil verbieden door middel van een wijziging in het Activiteitenbesluit. Daarvoor zal de staatssecretaris, naar verwachting begin 2015, een conceptwettetekst aanbieden aan de Kamer. De partijen CDA en PvdA hebben de staatssecretaris om verduidelijking gevraagd over de invulling van laagrisicomiddelen, maar Mansveld kan die tot op heden nog niet geven. 'Daarvoor is nog aanvullend onderzoek nodig, wat tijd zal vergen', aldus de woordvoerder. Als het aan staatssecretaris Dijksma ligt, zullen uitzonderingen voor professioneel gebruik van middelen die vallen onder de Regeling Uitzondering

Bestrijdingsmiddelen voorlopig blijven bestaan. 'Zolang er geen Europese criteria zijn voor deze stoffen, waaronder ook knoflook en bier vallen, mogen ze nog worden gebruikt.' Dijkzema wil hiermee voorkomen dat deze stoffen, die veelal nog geen toelating hebben, niet meer kunnen worden gebruikt. Dankzij dit uitstel krijgt de sector meer ruimte om voor RUB-middelen die zij willen behouden een reguliere toelating als gewasbeschermingsmiddel of goedkeuring als basisstof aan te vragen.

Al jaren speelt de Nederlandse overheid met het idee om een verbod in te voeren op het toepassen van chemische middelen bij het bestrijden van onkruid

Overtrokken idee

Het uitstel van het kabinet lijkt met name ingegeven te zijn door het idee dat de bestaande alternatieven voor chemische middelen onvoldoende zijn. Inmiddels bieden verschillende leveranciers onkruidbestrijdingsoplossingen aan die gebruikmaken van borstels, vuur, lasers, heet water en hete lucht. Onno Cijffers heeft als aannemer de afgelopen tien jaar alle methoden wel voorbij zien komen. 'De tijd dat alternatieve methodes vier of vijf keer zo duur waren, is definitief voorbij. Dat was vijf jaar geleden misschien zo, maar tegenwoordig komt de kostprijs per m2 steeds dichterbij die van behandeling met chemische middelen', meent hij. 'De hele discussie omtrent onkruidbestrijding op verharding heeft ertoe geleid dat er meer aan ontwikkeling is gedaan en dat de concurrentie is toegenomen. De effectiviteit van de machines is behoorlijk toegenomen.' Daarnaast leidt een slimmere aansturing van de bestrijding van onkruid op verharding volgens Cijffers tot verdere besparingen. 'In het verleden werd onkruid bestreden door het rijden van vaste rondes. Daarbij ging de machine alle straten van de wijk door. Tegenwoordig gaat het echter om het beeldniveau; je kunt je dus afvragen of het noodzakelijk is steeds dezelfde ronde te blijven doen terwijl andere delen meer aandacht vragen.' Cijffers is nu directeur van Jewel, een softwareontwikkelaar die groenvoorzieners ondersteunt bij het efficiënter maken van machinewerk. 'Wij hebben een methode ontwikkeld waarbij we

de machinist heel gericht laten rijden naar de wegvakken die behandeld moeten worden. Dat scheelt in tijd, uitstoot van uitlaatgassen en kosten.' Bij deze methode gaat vóór de werkzaamheden een schouwer op pad. 'Deze maakt een ronde door de stad en geeft op een tablet exact aan op welke plaatsen de verharding behandeld moet worden. Van deze plekken worden vervolgens de gps-gegevens vastgelegd. Daarna berekenen wij de snelste route, die we vervolgens aan de machinist in de machine tonen op een tablet. De machinist hoeft geen gebiedsbekendheid te hebben, want hij wordt over die snelste route genavigeerd.' Volgens Cijffers zou de effectiviteit van de gekozen behandelingsmethode dankzij deze aanpak met zo'n 15 tot 20% verhoogd kunnen worden.

Dat het kabinet er nu voor gekozen heeft om de beslissing uit te stellen, verbaast Cijffers. 'Het is eigenlijk een principediscussie. Chemische middelen hadden al veel eerder verboden moeten worden. Die moet je niet willen gebruiken, zeker niet nu er al zo veel alternatieve methoden voorhanden zijn, waarvan de meeste zich inmiddels ruimschoots bewezen hebben.'

Dankzij de slimme software van Jewel wordt verharding in de stad effectiever en goedkoper onkruidvrij gehouden.

Ivo de Groot

PRODUCTIVITEIT

Groundsmaster® 4000-D heruitgevonden

Hoge productiviteit
Zuinig met brandstof
Innovatief
Lage onderhoudskosten

100
A CENTURY OF INNOVATION

TORO®

Count on it.

GROENTECHNIEK

Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

www.toro.com

WeedControl uw totaaloplossing voor chemievrij onkruidbeheer

Met onze verschillende methoden, hete lucht, open vlam én borstelen, is elk onkruid effectief te bestrijden.

De Air serie, werkend met hete lucht en warmte terugwinning is uniek binnen het thermische onkruid beheer. Zonder gebruik te maken van open vlam is de **Air serie** geschikt voor alle ondergronden en valt er te werken zonder brandgevaar en andere risico's.

'Met een laag eigen gewicht, geen roet uitstoot en veruit het minste gasverbruik in zijn klasse, is de Air serie voor iedereen geschikt'. Machines variërend voor particulier gebruik en het bijwerken van kleine oppervlakten, tot aanbouwwerktuigen voor professioneel gebruik en het bewerken van grote oppervlakten.

De Flame serie werkt, zoals de naam zegt, met open vlam. Temperaturen tot 1000 °C zorgen voor een optimale bewerking op hoge snelheid. Geschikt voor alle terreinen en ondergronden waar risicovorming een kleine rol speelt.

De Steel serie is speciaal ontwikkeld voor achterstallig onderhoud. Zelfs de meest verwaarloosde oppervlakten zijn met onze onkruidborstels goed te behandelen.

WeedControl
Specialist in gifvrij onkruidbeheer

Brandstofverbruik per uur
lager dan € 8,50 excl. BTW
(gebaseerd op Eco Trac + frontmodule)

Hetelucht onkruidbestrijding bij ca. 400°C

- 60% warmte terugwinning
- Geringe investering
- Preventief inzetbaar
- Werkt volvelds, doodt ook zaden en kiemen
- Geen schade aan bestrating
- Inzetbaar op halfverharding
- Geen roetuitstoot en minimale CO₂ uitstoot

T 0416 54 07 18

www.weedcontrol.nl

info@weedcontrol.nl

AIR

hete lucht

FLAME

open vlam

STEEL

borstel

TRACTION

aandrijving

Een Nederlandse Wave

Ook Ivo de Groot van aannemersbedrijf Wolterinck begrijpt niet goed waarom de overheid nog altijd geen besluit wil nemen over het verbod op chemische middelen. Wolterinck maakt al geruime tijd gebruik van de Wave-methode bij projecten waarbij het onkruid op verharding moet worden beheerst. De sensorgestuurde machines van Wave verwarmen water tot zo'n 98 graden; vervolgens wordt dit gedoseerd op de knop van het onkruid gespoten. Door de temperatuur opent de celstructuur zich. De juiste combinatie van temperatuur, druk en waterlaagdikte doen het onkruid vervolgens afsterven. 'Wij zetten deze methode al lange tijd in, tot volle tevredenheid van de opdrachtgevers', zegt De Groot over de oer-Nederlandse methode, waarbij gebruik wordt gemaakt van typisch Nederlandse kennis: kennis over water. Sinds begin dit jaar verhuurt Wolterinck de sensorgestuurde en handbediende Wave-machines ook aan collega-aannemers en gemeenten. 'We kregen die vraag regelmatig, maar dat was haast niet mogelijk vanwege de planning. Daarom hebben we een aantal extra Wave-machines aangeschaft, die nu beschikbaar zijn voor de verhuur. De afspraak met Wave is dat wij de enige partij zijn die dit in Nederland mag doen.' De Groot ziet nu grote kansen. 'Gemeenten die nog niet hebben gekozen voor een alternatief voor chemische middelen, kunnen nu goedkoop een milieuvriendelijke methode uitproberen.' Wolterinck presenteerde het concept voor het eerst aan het grote publiek tijdens de Groene Sector Vakbeurs in Hardenberg, begin januari. 'De reacties waren zeer positief en we hebben al verschillende afspraken mogen

vastleggen. De flexibiliteit is voor veel partijen een uitkomst.'

In de huurprijs van de machine zit ook het wegbrengen en ophalen inbegrepen. Als het aan De Groot ligt, kan dat tot zelfs in België en Duitsland. De berekening daarvan gaat op projectbasis. 'De machine is eenvoudig te bedienen; dat kan door een machinist van de huurder gedaan worden. Het enige wat we verlangen, is dat de machinist beschikt over een certificaat. Maar mocht het daaraan ontbreken, dan zouden we de klant ook daarmee kunnen helpen.' Nu er een totale chaos wordt verwacht op de markt voor onkruidbestrijding op verharding, voorziet De Groot dat de keuze om bepaalde machines te huren gevoelig zal liggen. 'Daarom zullen de machines alleen voorzien zijn van onze branding voor de huur-Wave. Zo kunnen we vervelende vragen voorkomen.'

Inmiddels is duidelijk dat staatssecretaris Mansveld het gebruik van middelen buiten de landbouw wil verbieden door middel van een wijziging in het Activiteitenbesluit

Dat de Wave-methode nu ook beschikbaar komt op huurbasis, zal de fabrikant van de machines geen windeieren leggen. Onlangs waarschuwde de CEO van Wave, Erik Bretveld, dat het bedrijf

klaar is voor de strijd die dit jaar gaat losbarsten om de 'laatste kruimels van de onkruid-op-verharding-taart'. Dankzij de overeenkomst met Wolterinck zal het aandeel sensorgestuurde behandelmethodes op basis van heet water nog verder worden vergroot. Gemeenten die nog twijfelen over de vraag welke methode moet worden ingezet zodra chemische middelen worden verboden, hebben dus vanaf nu de kans om in ieder geval de heetwatermethode te testen. 'Maar ze kunnen deze keuze ook aan de aannemer overlaten, door de werkzaamheden functioneel te beschrijven en de aannemer te laten bepalen welke methode wordt ingezet', adviseert Onno Cijffers. 'Ik ben ervan overtuigd dat de huidige alternatieve methodes het onkruid goed zullen verwijderen, en tegen een betaalbare prijs.' Het wordt tijd dat het kabinet zich eens nader in de bestaande methodes en methodieken gaat verdiepen, voordat zijn besluiteloosheid de laatste druppel (heet water) wordt.

De tijd dat gif kon worden gebruikt om onkruid te bestrijden, is vanaf 2016 voorbij.

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5066

Terrazza reinigingsmachine: effectief, maar bepaald geen 30-secondenborsteltje

Ik heb geen kunstgebit en hoop daar ook nog enige tijd van verschoond te blijven. Toch gaat de met afstand meest irritante reclame in mijn herinnering over de reiniging van kunstgebiten. Daar moest ik aan denken toen Johan Teeuwen van het nieuwe fusiebedrijf Stierman De Leeuw de redactie van dit vakblad uitnodigde om hun nieuwste product, een terrasreiniger, te bekijken: een borstel waarmee je heel effectief en grondig sterk vervuilde bestrating kunt reinigen.

Auteur: Hein van Iersel

Volgens Teeuwen, die het product betreft van het gelijknamige Belgische bedrijf Terrazza MC, gaat het hier om een echte omzetmaker voor hoveniers. Particulieren willen graag betalen voor een spic en span terras. Sterk vervuilde bestrating wordt nu meestal gereinigd met een hogedrukreiniger. Op zich gaat dat prima, maar het effect is wel dat de complete voeg uit de bestrating wordt gespoten en dat al het vuil dat je verwijdert terug lijkt te komen op naastgelegen muren en beplanting. In bepaalde gevallen spuit je zelfs het zand onder de stenen vandaan, zodat je ook nog eens het risico van een wegzakkende bestrating loopt. De Terrazza is niet echt snel te noemen. Grof geschat behandel je zo'n 400 meter per dag met een machine met een enkele borstel. Deze capaciteit kan worden opgevoerd met een dubbele borstel, bijvoorbeeld achter een quad.

**‘Wij wilden deze vinding
aanvankelijk in een soort
franchisemodel aan de man
brengen’**

Danny Mestdag toont de stalen borstelharen.

Terrazza terrasreiniger borstel.

Het idee achter de reinigings- machine is de combinatie van twee borstels die in elkaar geklikt zitten

Met de horizontaal ronddraaiende borstel lijkt de machine misschien nog het meest op een ouderwetse parketschuurmachine. Voor een hovenier in een particuliere tuin zal die relatief lage productie doorgaans geen bezwaar zijn.

Voor toepassing in de openbare ruimte, waar het om snelheid en capaciteit gaat, is de reiniger echter minder geschikt. Danny Mestdag van het bedrijf Terrazza MC: 'Wij wilden deze vinding

aanvankelijk in een soort franchisemodel aan de man brengen. Daar zijn we echter van afgestapt. Iedereen kan de borstel nu kopen. En Stierman De Leeuw is onze partner voor Nederland, hoewel wij op Hardenberg nog een eigen stand hebben.'

Het idee achter de reinigingsmachine is de combinatie van twee borstels die in elkaar geklikt zitten. Een enigszins agressieve borstel met stalen borstelharen, en een zachtere, dieper liggende borstel die tot in de voeg reinigt. Volgens Teeuwen neemt deze borstel in één moeite ook al het onkruid mee. Stierman De Leeuw levert samen met de borstel ook een spuitlans, waarmee je het losgemaakte vuil van de bestrating kunt spoelen. Feitelijk levert het Belgische bedrijf alleen de gepatenteerde borstel. Teeuwen:

Terrazza terrasreiniger in actie.

'Iedereen mag zelf weten op welke machine hij of zij deze borstel monteert. Al willen wij deze natuurlijk ook graag leveren.'

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5065

Links schoon en rechts vuil. De enige fout die Teeuwen heeft gemaakt is de demo op de informatietuinen in Appeltern te houden waar geen vervuilde bestrating te vinden is.

Sproeilans spoelt het vuil van de schone bestrating.

Van honderd procent bestek naar honderd procent anders

Door de nieuwe Participatiewet verandert de praktijk van werk uitbesteden. Social return is maar een van de vele hordes die de markt moet nemen

Social return is een van de instrumenten die een opdrachtgever hanteert om maatschappelijke doelen te realiseren. In dit geval werk voor mensen die verder van de arbeidsmarkt staan. Vakblad Stad + Groen organiseerde begin januari een expertpanel dat discussieerde over de vraag hoe social return past in de hedendaagse praktijk van aanbesteden.

Auteur: Hein van Iersel

De expertmeeting werd georganiseerd bij advocatenkantoor Heijltjes in Nijmegen. De naamgever van dit kantoor, Wim Heijltjes, kwam medio 2014 in het nieuws vanwege een oproep die in de bouw weerklank vond, om opdrachtgevers en opdrachtnemers te ontzorgen door opleidingsinstituten als intermediair tussen de contractpartijen in te schuiven. Het grote voordeel daarvan is dat social return bij een partij komt te liggen die dit niet als een last ziet, en die continuïteit kan bieden voor de arbeidskrachten waar het om gaat. Iedereen kent de verhalen dat mensen voor de duur van een project uit de bakken van het UWV worden gehaald en daarna met evenveel gemak weer op straat belanden. Dit is vooral een probleem bij kortdurende projecten. In de sport, maar ook bij aanleg in de rest van de groensector lopen projecten heel kort, vaak slechts enkele maanden. Het tweede probleem bij dit soort projecten is dat deze relatief weinig arbeid bevatten en meer kapitaalsintensief zijn. Ook bij langlopen-

Wim Heijltjes

Het expertpanel 'Social return in de moderne aanbestedingspraktijk' werd op 13 januari georganiseerd bij Advocatenkantoor Heijltjes in Heilig Landstichting bij Nijmegen. Het panel bestond uit:

- Wim Heijltjes (Heijltjes Advocaten)
- Robert Smid (Du Pré groenprojecten)
- Mascha Smit (IPC Groene Ruimte)
- Alco Hoogcarspel (Antea Group)
- Ton Sterk (gemeente Den Bosch)
- Herman Wevers (Alles Over Groenbeheer)
- Hein van Iersel (Stad + Groen)

de projecten zijn overigens voorbeelden bekend waarbij de opdrachtgever stelt dat geselecteerde arbeidskrachten na twaalf maanden 'normaal' in dienst genomen moeten worden of ontslagen. De opdrachtgever redeneert daarbij waarschijnlijk dat het aantal arbeidsplaatsen in sector groeiende zou zijn, maar in de huidige markt is daar natuurlijk geen sprake van.

Dat brengt de discussie meteen op het belangrijkste bezwaar dat de markt heeft tegen social return. Social return wordt op lokaal niveau georganiseerd en iedere gemeente vindt veelal zelf het wiel uit. Het gevolg is een wildgroei aan regels en regelingen, die voor marktpartijen vaak kostenverhogend en onvoldoende transparant zijn en een zware bureaucratische lastenverzwarende inhouden.

Dat leidt soms tot bizarre situaties. Smid van Du Pré: 'Wij dreigden afgelopen maand afscheid te moeten nemen van een aantal mensen, en amper een paar dagen later moesten wij weer mensen aannemen omdat we het werk niet klaar kregen.'

Aannemers

Het is duidelijk dat iedere aannemer hier op zijn eigen manier mee omgaat. Dat is goed te zien bij de twee aannemers die bij het expertpanel in Nijmegen vertegenwoordigd waren. Du Pré, die als aannemer vaak met langlopende projecten bezig is, heeft veel meer mogelijkheden om social return op een slimme manier in zijn projecten te integreren. Voor de veel grotere Antea Group, die jaren geleden al besloten heeft dat groenvoorziening geen activiteit is waar zij geld mee kunnen verdienen, is dat lastiger. Antea Group is vooral actief met kortlopende projecten in de sport en opereert daarmee in een krimpende markt. Ton Sterk van de gemeente 's-Hertogenbosch heeft daar een slimme oplossing voor. Op het moment dat Den Bosch een kunstgrasveld koopt, dan koopt het daarbij meteen voor een aantal jaar onderhoud in. Op dit onderhoud is het makkelijker social return in te zetten.

Geen van de aannemers zal zich zo direct uitspreken, maar hun achterliggende mening is dat aanbestedende partijen hun vraag naar social return vaak wel heel simpel bij contractpartners neerleggen, zonder zich af te vragen of de eisen wel reëel zijn. Social return lijkt in principe uit te

gaan van een groeiende markt, terwijl daar anno 2015 geen sprake van is. Dat houdt bijna per definitie in dat door social return ergens anders mensen hun werk verliezen. Voor een bedrijf als Antea Group is dat nog eens extra bitter omdat het in de vaste bezetting een oververtegenwoordiging heeft van mensen van middelbare leeftijd, die op dit moment moeilijk bemiddelbaar zijn naar ander werk, maar door social return wel hun baan verliezen.

Alco Hoogcarspel: 'Social return en burgerparticipatie leiden onherroepelijk tot het verlies van arbeidsplaatsen.'

Mascha Smit is wat positiever gestemd: 'Om te voorkomen dat aannemers hun vaste mensen moeten ontslaan om aan de SROI-verplichting te kunnen voldoen, zal de overheid meer ruimte moeten scheppen. Dit kan dit niet allemaal bij de aannemer neergelegd worden. Denk bijvoorbeeld aan een opleidingsbudget en begeleiding, zodat deelnemers kunnen groeien gedurende de periode dat ze in dienst zijn bij een aannemer. Daarnaast moet de aannemer creatief op zoek gaan naar nieuwe diensten. De Participatiewet biedt ook ruimte om te ondernemen. Die mogelijkheden zijn er echt; wij zien voldoende voorbeelden.'

Pragmatisch

Robert Smid kan hier als ceo van het veel kleinere Du Pré veel pragmatischer mee omspringen. In zijn visie maakt SROI eenvoudig deel uit van de nieuwe werkelijkheid, samen met burgerparticipatie en bezuinigingen. Smid is overigens de eerste die toegeeft dat hij ook niet altijd weet in welke richting de bal rolt. Wel weet hij dat hij als ondernemer dicht op de ontwikkelingen wil blijven, zelfs op momenten dat er ogenschijnlijk weinig of niets te verdienen valt. Mascha Smit van IPC Groene Ruimte staat hier als vertegenwoordiger van een opleidingsinstituut op het gebied van organisatieontwikkeling en personeel in de groene sector heel anders in. Smit vraagt zich af hoe dat is voor de medewerkers. Van hen wordt in het snel veranderende speelveld steeds meer flexibiliteit en aanpassingsvermogen gevraagd. Smid van Du Pré is daar kort over: 'Lastig', is zijn mening. Ook advocaat Heijltjes herkent dat: 'Het gros van de mensen vindt het lastig om zich constant aan te passen aan de veranderende markt. Door de onvoorspelbaarheid kun je als ondernemer geen stabiel beleid ontwikkelen en dus geen continuïteit bieden. Dat is deel van de crisisproblematiek.'

Robert Smid: 'De crisis allang voorbij. Dit is

Herman Wevers

Robert Smid

heid geen werk uitvoert dat ook door de markt uitgevoerd kan worden. Mascha Smit van IPC: 'Je ziet nu al de trend dat de sommige gemeenten hun medewerkers steeds breder gaan inzetten. Medewerkers van de reiniging worden ook ingezet bij het groenonderhoud. Daar zijn al verschillende voorbeelden van.' Voor Wevers van Alles Over Groenbeheer is het allemaal niet zo moeilijk: social return is op zich een prima initiatief, maar mag nooit een EMVI-criterium zijn. Wevers is bang dat het op die manier leidt tot arbeidsverdringing, dus dat gekwalificeerde vakmensen worden vervangen voor mensen met een arbeidshandicap. Hij denkt dat dit veel minder het geval zal zijn als SROI beperkt blijft tot een eis in het bestek. Wevers hoopt daarmee te bereiken dat social return nooit wordt ingevuld met geld dat afkomstig is uit het normale groenbudget.

Ambtenarij

Ook voor de ambtenarij is de nieuwe werkelijkheid, waarbij werken worden uitgevoerd via een mix van burgerparticipatie en SROI, een experiment waarvan de uitslag nog lang niet vaststaat. Beheerders zijn soms ook bang dat ze geen goede verantwoording kunnen afleggen aan de politiek en aan de accountant die namens de politiek controle uitvoert. Een goed project draaien zou natuurlijk het streven moeten zijn. In werkelijkheid is zorgen voor een kloppende administratie minstens zo belangrijk.

Ton Sterk van de gemeente Den Bosch wil waarschijnlijk niet dat er alleen maar negatieve verhalen over SROI in het verslag komen te staan. Zijn dienst werkt veel samen met Weener XL, het voormalige SW-bedrijf. Binnen Weener XL is een aantal accountmanagers aangesteld, wier belangrijkste taak het is om aannemers te informeren over de invulling van social return.

Koffie

Herman Wevers is van mening dat de overheid veel meer vanuit de basis over social return zou moeten nadenken én handelen. Wevers: 'Ik kom bij een gemeente voor overleg. Dan sta je met acht mensen bij een koffieapparaat voor een kop koffie. Waarom wordt daar de ouderwetse koffiejuffrouw niet opnieuw ingevoerd? Dat verhoogt de effectiviteit van het complete team en levert geld op.'

Wim Heijltjes is het daarmee op zich wel eens, maar constateert ook dat de overheid op dit moment niet zo redeneert. Iemand die op de arbeidsmarkt actief is, zelfs in een functie die

Ton Sterk en Mascha Smit

onderdeel van de nieuwe werkelijkheid. Dit gaat niet meer veranderen.'

Participatie

Het jaar is nog maar een paar weken oud, maar nu al lijkt de nieuwe Participatiewet de belangrijkste oorzaak te zijn voor een nieuwe dynamiek in de markt. Er is inmiddels al een aantal gemeenten, zoals de Limburgse gemeente Gulpen-Wittem, die melden dat zij een nieuwe

dienst gaan oprichten die deze mensen in dienst neemt. Dat betekent een behoorlijk trendbreuk. Tientallen jaren zijn gemeenten bezig geweest om zo veel mogelijk werk buiten de deur te zetten. De nieuwe Participatiewet zou zomaar eens voor een tegengestelde ontwikkeling kunnen zorgen. Je kunt daarbij ook de vraag stellen of dit allemaal legaal is. Deze nieuwe praktijk van inbesteden leidt onherroepelijk tot verdringing. Ook botst dit met de geldende praktijk dat de over-

niet al te productief is, moet goedkoper zijn dan iemand die thuis zit. Helaas wordt daar in de praktijk niet naar gekeken.

Ton Sterk is het hier hartgrondig mee eens. Naast beleidsambtenaar van de gemeente Den Bosch is hij ook sportveldbestuurder van een hockeyvereniging in Nijmegen, die nog een Melkert-baan heeft voor al het grote en kleine werk op het sportcomplex. Hij ervaart daar bijna dagelijks wat de meerwaarde is van zo iemand.

Verantwoording

De discussie gaat over een andere trend op de arbeidsmarkt: flexibilisering. Steeds meer aannemers werken met een flexibele schil van zzp'ers die klussen of onderdelen van klussen oppakken. Hier zit volgens advocaat Heijltjes een risico in voor de aannemers. Net die week is in het nieuws gekomen dat een Brabantse transporteur veroordeeld is tot een hoge boete, omdat hij werkte met zelfstandig werkende Oost-Europese chauffeurs die hij via een ander loonregime betaalde. De rechtbank oordeelde dat de transporteur verantwoordelijk was en zich niet kan verschuilen achter het feit dat het om zelfstandige ondernemers zou gaan. Voor ondernemers in het groen geldt iets vergelijkbaars. Veelal werken ook zij met zzp'ers, inhuur of gedetacheerde mensen, maar zij zullen niet altijd weten op welke manier deze mensen betaald worden. Robert Smid reageert koel: 'Misschien klopt dat wel, maar dit soort zaken wordt toch niet gecontroleerd.' Ook Hoogcarspel bevestigt dit en zegt niet van alle medewerkers op Antea-projecten te weten op welke manier ze betaald worden. Het overheersende gevoel van het expertpanel is dat dit bij de meeste groenaannemers wel mee zal vallen. Maar voor grote infrastructurele werken, zoals recent op de Maasvlakte, in Groningen of Maastricht, is dat wel anders. Voor Ton Sterk zou het allemaal niet zo moeilijk hoeven te zijn: 'Zorg gewoon dat je werkt met mensen die in Nederland verloond worden en stel dat ook als norm in bestekken die je op de markt zet.'

Social return moet gaan over belonen en perspectief

Egbert Roozen, directeur Branchevereniging VHG: "Als groene sector beschouwen we onszelf als een showcase van het werken met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben er het type werk voor. Maar als het gaat over de eisen op het gebied van social return, dat is ons pleidooi steeds geweest dat je dit niet aan een vast percentage moet binden. Laat dit aan de creativiteit van de ondernemer over. Wellicht is die in staat meer social return te organiseren, dan je als aanbestedende dienst in eerste instantie denkt. Dat is ook één van de opmerkingen, die we als VHG hebben ingebracht op de lopende evaluatie van de Aanbestedingswet. Het mooie is, dat je ondernemers voor hun inspanningen op social return kunt belonen. De Participatiewet is daar veel dwingender in. Voldoen bedrijven niet, dan wordt de Quotumwet van kracht en worden

er verplichtingen opgelegd. Ik vrees voor een averechts effect. Verdringing van arbeid ligt op de loer. Komt bij, dat de markt op dit moment behoorlijk onder druk staat. Bezuinigingen op groen, weinig nieuwe projecten, burgerparticipatie als 'ei van Columbus'. Hoe kunnen we meer werkgelegenheid voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt scheppen als dit de huidige werkelijkheid is? De laatste jaren is in onze branche te zien, dat de focus van het organiseren van het vak is opgerekt naar de focus van het organiseren van arbeid. Met het oog op de waarde van groen in relatie tot de kwaliteit van de leefomgeving, biodiversiteit en gezondheid van mensen, moeten we beide uitersten blijven verenigen. We moeten als sector door met innovaties in het groen. Daar ligt ook een taak voor de overheid. Om de markt te behouden, te intensiveren en te innoveren. Het lijkt me niet de taak van de overheid om dit allemaal zelf te gaan doen, maar die slag samen met de groenspecialisten te maken. Als we arbeidsmarktbeleid via aanbestedingen willen gaan regelen, dan moeten we gaan voor echte banen. Anders zijn we bezig met mensen rond te pompen tussen een los-vaste baan en de kaartenbak. Daar heeft niemand wat aan. Social return moet gaan over belonen en perspectief. Daar hebben opdrachtgever en opdrachtnemer elkaar voor nodig en dragen zij samen verantwoordelijkheid."

Sroi kun je ook gewoon uitbesteden

Jan van Ulst: Je kunt ook op heel andere manier met sroi omgaan. Jan van Ulst, directeur van De Groenmakers is bezig met een concept waarbij aannemers hun sroi-verplichting bij hem kunnen afkopen. Kern van het verhaal is dat Groenmakers de uren SROI doorgeeft aan de ondernemer. Als tegenprestatie krijgt de onder-

nemers dan een certificaat waarop staat hoeveel uren zijn organisatie heeft ingekocht. Daarmee maken bedrijven maatschappelijk ondernemen aantoonbaar en voldoen zij aan hun verplichtingen. Bedrijven kunnen daarmee door een samenwerking met De Groenmakers onder quotumwet uitkomen. Vooralsnog zou het volgens Cedris alleen nog gaan om gedetacheerd werk. Aangenomen werk telt nog niet. Daar wordt nog over gelobbyd. De Groenmakers heeft nu al een concrete samenwerking met CSO kunstgras onderhoud. De uren die CSO bij het Doetinchemse bedrijf inkopen geven zij door bij aanbestedingen. Volgens Jan van Ulst werkt dit vooralsnog en zijn opdrachtgevers hier mee akkoord.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5099

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor groot-schalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie /stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstof-filters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPUITEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Ontwikkelen met kwaliteit

Het is alweer tien jaar geleden dat de Nota Ruimte tot stand kwam. Voorafgaand aan de Nota Ruimte stelde de toenmalige minister van VROM, Jan Pronk, een Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening op. Die nota is nooit definitief geworden. In de Vijfde Nota zijn de 'rode en groene contouren' vastgesteld. De bedoeling was om rond dorpen en steden rode contouren te trekken. Buiten de rode contouren mocht niet worden gebouwd. En binnen de groene contouren werd dat al helemaal niet toegestaan. Dit was een voorzetting van de jarenlang centraal gestuurde ruimtelijke-ordeningspolitiek, met beschermde groene gebieden als gevolg.

Minister Sybilla Dekker van de VVD mocht de Nota Ruimte als verantwoordelijk minister presenteren. Die Sybilla, wie was dat ook alweer? Ik zal even het geheugen oprispen: Sybilla Dekker is een charmante lange vrouw met meer nevenfuncties dan grijze haren op haar hoofd en zat als

De kabinetten Balkenende II en III hebben dus definitief gebroken met de centraal geregelde ruimtelijke-ordeningspolitiek

minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in het tweede kabinet Balkenende. In september 2006 is zij, net voor de recessie, samen met Donner opgestapt vanwege de gevolgen van de Schipholbrand. De kabinetten Balkenende II en III hebben dus definitief gebroken met de centraal geregelde ruimtelijke-ordeningspolitiek en hebben met de Nota Ruimte het beleid vergaand gedecentraliseerd. Is Nederland hier beter van geworden? Nou, oordeelt u zelf.

Want mensen hebben groen nodig; dan voelen ze zich lekker, ook al is het een Madurodamlandschap

Neem nou de Bloemendalpolder, het laatste stukje veenweidelandschap tussen Amsterdam, Weesp en Muiden. Jarenlang was het Rijksbeleid er dus op gericht om dit prachtige gebied te benutten als natuur- en recreatiegebied en te vrijwaren van bebouwing. Totdat Dekker gehoor gaf aan de grondhonger van de provincie Noord-Holland en de stad Amsterdam. Binnen een mum van tijd was de grondprijs verdrievoudigd en de grond in eigendom van ontwikkelaars. Op de website van de gemeente Weesp valt te lezen: *'In de Bloemendalpolder, aan de noordzijde van het spoor, worden de komende jaren vele woningen gebouwd. De bouw van de woningen sluit aan op de al gerealiseerde en deels in aanbouw zijnde wijk Leeuwenveld. Het woningbouwplan wordt gecombineerd met de ontwikkeling van een nieuw natuur- en recreatiegebied.'*

Als je dit leest, zou je denken: wat een aso's, maar bij het lezen van de laatste zin verschijnt er toch een glimlach op mijn gezicht. Hoezo, de ontwikkeling van een nieuw natuur- en recreatiegebied? Gauw download ik het landschapsontwikkelingsplan van Strootman Landschapsarchitecten bv, een concept van 8 mei 2014. In het prachtige, rijk geïllustreerde Landschapsplan is toch 177,5 ha robuust groen geprojecteerd. Dat is zeker niet mis.

Is dit beter dan niet ontwikkelen? Ik weet het niet; mensen moeten natuurlijk ook wonen, en als er een woonwijk ontwikkeld wordt, doe dit dan met hoog kwalitatief landschappelijk groen. Want mensen hebben groen nodig; dan voelen ze zich lekker, ook al is het een Madurodamlandschap.

Moeten we het groene hart ook maar volbouwen? Blijf hier maar met je handjes vanaf; Nederland is al zo vol. Ga eerst maar eens met de krimpgebieden aan de slag. Overigens zijn er ook nog wat oude bedrijventerreintjes die liggen te wachten op nieuwe bestemmingen. We kunnen natuurlijk ook deze shit doorschuiven naar de generatie na ons. Want welke politicus voert er tegenwoordig nog een langetermijnbeleid? Ze kijken wel uit. Je kunt gebieden beschermen tot je een ons weegt, maar er komt altijd wel een 'klojo' of 'tut' die de teugels laat vieren... Zo is het toch, Jan Pronk?

Met vriendelijke groet,

Chris Winter

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5112

Bart en Boris

DOEN AAN EMVI

EMVI: doel voorbijgeschoten door verkeerde toepassing

De meerwaarde van EMVI is vooral een verliespost voor de inschrijvers

EMVI. U weet nog waarvoor dat staat? Economisch Meest Voordelig. Maar voor de inschrijvende partijen is EMVI doorgaans helemaal niet voordelig. Integendeel: bedrijven moeten veel kosten maken om aan aanbestedingen deel te kunnen nemen. Niet zelden lopen de kosten zo hoog op dat het eigenlijk onaantrekkelijk wordt om in te schrijven. Probleem van de inschrijver of van de aanbestedende partij? En is het inherent aan EMVI?

Auteur: Jeroen Mulder

Het langverwachte bestek valt op de digitale deурmat. Het eerste document dat wordt bestudeerd, is het zogeheten 'beschrijvend document', met een introductie van de scope van de te gunnen opdracht, de tijdlijnen en de manier waarop de inschrijvingen worden beoordeeld. Dan zijn de bijlagen aan de beurt: documenten met eisen en wensen. Eisen zijn vaak knock-outs, wensen leveren punten op. Maar de crux zit altijd in de verdeling tussen de kwaliteit en de prijs. Daar gaat EMVI tenslotte om. In plat Hollands: de meeste inhoud voor de laagste prijs. Maar hoe bepaalt de aanbestedende partij dat? Dat hangt samen met de gunningscriteria. De inschrijver die de gunningscriteria niet doorgrondt, is eigenlijk op voorhand kansloos.

Bedrijven zouden selectief moeten omgaan met de aanbestedingen waar ze op inschrijven, maar in de postcrisistijd is dat een vrijwel onhaalbare luxe. Grote bedrijven hebben een selectieproces waarin ze vaststellen of er bijvoorbeeld voldoende kans is om de aanbesteding te winnen. Een veel gehoorde klacht bij de inschrijvende bedrijven is dat de prijs in de grote meerderheid van de gevallen doorslaggevend is. Beter is om te stellen dat de prijs in elk geval het meeste gewicht in de schaal lijkt te leggen. Dat blijkt ook uit studies: gemiddeld telt de prijs voor bijna zeventig procent mee in aanbestedingen.

In plat Hollands: de meeste inhoud voor de laagste prijs

Prijsdruk

Uit die onderzoeken wordt kristalhelder dat het grote voordeel van EMVI voor de aanbestedende partij is: die kan tegen minieme meerkosten maximaal uitvragen bij een toekomstige opdrachtnemer. Overigens is dat niet inherent aan EMVI, stelt specialist Wouter Lohmann, die zich als consultant en researcher fulltime bezighoudt met aanbestedingsmethodieken. Bijna vanzelfsprekend probeert een aanbestedende partij altijd het maximale uit een vraag te slepen. Het probleem is niet zozeer EMVI als methodiek, maar de invulling die aanbestedende diensten aan EMVI geven; zij mogen immers zelf kiezen welke criteria ze hanteren.

Juist vanwege de enorme prijsdruk zijn inschrijvende partijen geneigd om extra eisen simpelweg 'mee te nemen' in de prijs. Zo hebben veel overheidsinstanties bijvoorbeeld de CO₂-

prestatieladder als eis opgenomen in aanbestedingen, maar vaak wordt dit element niet transparant geprijsd in de inschrijving. Dat betekent dat bedrijven het misschien wel meenemen in de kosten, maar dan erg beperkt. Je wilt tenslotte niet het risico lopen te duur uit de bus te komen. Uiteindelijk besluit je als bedrijf wel in te schrijven. De eerste stap is dan het in kaart brengen van de inschrijfkosten en het inschatten van de kans dat je een inschrijving wint. Logische gedachte: als de kans op winnen meer dan vijftig procent is, dan rechtvaardigt dat wellicht het maken van kosten voor de inschrijving. Maar een bedrijf moet in dat kader ook kijken naar de totale contractwaarde. De inschrijfkosten moeten daarmee in verhouding zijn. De kosten lopen niet zelden op tot een derde van de aanbestedingswaarde. En dat is veel geld.

Doel voorbij

Het is een geluid dat we vrijwel overal horen, en lang niet alle aannemers of groenbedrijven willen met naam en toenaam in de kolommen van een blad: 'We moeten uiteindelijk wel weer met een gemeente door één deur kunnen.' Maar geen misverstand. De branche is eensgezind: EMVI is haar doel voorbijgeschoten. 'Als wij een plan van aanpak moeten schrijven, zijn we toch zo'n anderhalve week bezig', stelt Bastiaan Punt van aannemingsbedrijf Punt BV in Rotterdam. 'Een projectleider, een calculator: per aanbesteding heb je het dan al snel over zo'n vier- tot vijftien duizend euro.' Op zich geen probleem, zolang je zekerheid hebt dat je het als bedrijf op enig moment terugverdiend. Daar wringt de schoen behoorlijk. 'We hebben onlangs een aanbesteding verloren. In het bestek stond dat het plan belangrijk was, maar de puntenverdeling was vierhonderd voor het plan en zeshonderd voor de prijs.' Een collega van Punt schreef tegen een zodanig lage prijs in, dat de kwaliteit van het

plan er eigenlijk helemaal niet meer toe deed. Wie een rondje langs de bedrijven maakt, kan niet anders dan concluderen dat EMVI voor nogal wat frustratie zorgt. Niet alleen omdat de prijs die wordt aangeboden in vrijwel alle gevallen doorslaggevend is voor de puntenverdeling, maar ook omdat de plannen regelmatig worden beoordeeld door mensen die niet inhoudelijk vakkundig zijn. 'En dan heb je bedrijven die inschrijven en zo'n plan door een adviesbureau laten schrijven', vertelt Punt. 'Zo'n plan komt niet overeen met jouw werkwijze, maar dat maakt eigenlijk niets uit als het gaat om de prijs.'

Juist vanwege de enorme prijsdruk zijn inschrijvende partijen geneigd om extra eisen simpelweg 'mee te nemen' in de prijs

Uitslag

Dat kan nog veel verder gaan. Zo besteedde de gemeente Vlaardingen recent grondwerken uit, waarbij klip en klaar in het bestek werd vermeld dat inschrijvers geen plan van aanpak hoefden in te leveren. Strikt genomen schrijft EMVI de productie van een plan van aanpak niet voor. Gemeenten vragen dit wel vaak uit: voor inschrijvers een middel om zich te onderscheiden. Vlaardingen achtte het niet noodzakelijk. Reden: de aanbestedende partij verwachtte geen verschil in kwaliteit op basis van de besteisen, vond dus dat er geen voordeel uit EMVI te behalen was en stelde daarom dat alleen de prijs doorslaggevend zou zijn. Dan heb je als inschrijver geen middelen meer om je te onderscheiden. De prijs? Tot op zekere hoogte, want de kostprijs blijft de kostprijs. Wat echter nog meer steekt, is dat het weken duurt voor de gemeenten de uitslag meedelen, terwijl dit weer mede bepaalt of een bedrijf aan nieuwe aanbestedingen gaat deelnemen. Als kanttekening: zuiver beredeneerd is een aanbesteding op louter de prijs geen EMVI. De kritiek op aanbesteden is in de afgelopen jaren dan ook behoorlijk toegenomen. EMVI is eigenlijk de enige gunningsmethodiek die hierin wordt toegepast, dus richt de kritiek zich in eerste plaats op EMVI zelf. In opdracht van MKB Infra deed USP onderzoek naar de aanbestedingsprocedures. Voornaamste punt van kritiek zijn de kosten die gepaard gaan met een inschrijving, kosten die bovendien niet altijd zichtbaar

gemaakt kunnen worden en maar zelden worden vergoed door de aanbestedende partij. USP becijferde in haar onderzoek dat een aannemer tot 34 procent meer kosten moet maken voor een aanbesteding. Dat is in de groenmarkt niet anders. Resultaat is dat alleen de grote jongens zich EMVI-inschrijvingen kunnen veroorloven. Het principe van de openbare aanbesteding wordt daarmee volledig onderuitgehaald. EMVI als middel om openbare aanbestedingen te 'begeleiden', is immers juist bedoeld om alle bedrijven gelijke kansen te geven om in te schrijven op opdrachten.

Relatieve punten

EMVI moet concreet zijn. Dat is het tweede grote punt van kritiek: EMVI is vaak niet transparant. Opdrachtgevers voegen allerlei eisen toe, met als gevolg sterk stijgende offertekosten. Daarbij is het beoordelingssysteem vaak ook niet duidelijk. Veruit de meeste opdrachtgevers maken gebruik van 'gunnen op waarde', waarbij de kwaliteitsscores worden vertaald naar euro's die vervolgens als fictieve korting worden meegenomen op de inschrijfprijs. Dit levert een enorm vertekend beeld op, omdat de inschrijfprijs kunstmatig wordt bijgesteld en die uiteindelijk de doorslag geeft. Het alternatief, het relatieve-puntensysteem, lijkt wat dat betreft 'eerlijker' als beoordelingsinstrument. Volledig onterecht, stelt Lohmann in een reactie. 'Het is zeker niet eerlijker. In Portugal is het zelfs al verboden. Het is niet transparant en onafhankelijk en juist daarom zijn veel mensen er geen voorstander van.'

Arjan Bleesing van Wareco Ingenieurs uit Amstelveen schreef over het puntensysteem in vakblad Cobouw: 'Hoe zorg je als aanbesteder voor een goede prijs-kwaliteitsafweging? Kwaliteit moet ongeveer 50 procent uitmaken, om serieus te worden meegewogen in de gunning. Bij het systeem met fictieve kortingen betekent dit nogal wat.' In het artikel betoogt hij dat de fictieve korting een slecht instrument is om de kwaliteit werkelijk te kunnen beoordelen. Bleesing pleit voor het puntensysteem. Dat is een stuk transparanter: 'Ik ben daar voorstander van. Bij een prijs-kwaliteitsverhouding van 50/50 zijn dan bijvoorbeeld 50 punten te verdienen voor prijs en 50 punten voor kwaliteit. De inschrijver met opgeteld de meeste punten wint. Het voordeel van een puntensysteem is dat de verhouding tussen prijs en kwaliteit, mits op dezelfde wijze beoordeeld, veel inzichtelijker is dan bij fictieve kortingen.'

Arjan Bleesing

Wie een rondje langs de bedrijven maakt, kan niet anders dan concluderen dat EMVI voor nogal wat frustratie zorgt

Politiek

Er valt dus nog veel te verbeteren aan de toepassing van EMVI, stellen ook hoogleraar inkoopmanagement Jan Telgen van de Universiteit Twente en hoogleraar aanbestedingsrecht Elisabetta Manunza van de Rijksuniversiteit Utrecht in publicaties. Het moet allemaal veel duidelijker. Aan EMVI als methode mankeert niet zo veel, schrijft Telgen in een recente publicatie. 'Natuurlijk zijn er opdrachten waarbij de specificaties zodanig vastliggen dat het eigenlijk alleen maar om de prijs gaat. Om dan EMVI te gebruiken, is onzinnig. Maar hoe vaak komt dat voor? En is het dan wel slim om de specificaties zodanig te detaileren dat het alleen maar om de prijs gaat? Dat geen enkel kwaliteitsaspect een rol speelt, geen enkele inbreng van de aanbieders met eventueel slimme oplossingen?'

Bastiaan Punt, Groen aannemingsbedrijf Punt BV.

De gunningsmethode moet correct zijn

Inschrijvers moeten weten op welke punten ze benadeeld kunnen worden. Anders gezegd: om een goede afweging te kunnen maken bij het besluit om wel of niet te bieden, moet er geen onduidelijkheid bestaan in de gunningsmethode. Een inschrijver moet exact weten waarop er gescoord wordt; op basis daarvan neemt hij immers de beslissing om een offerte op te stellen tegen de enorme kosten die daarmee gepaard gaan. Bovendien is het belangrijk, omdat aanbesteders in rechtszaken zelden in het ongelijk worden gesteld – zolang de gunningsmethode maar is beschreven.

EMVI als methode afserveren is dus te kort door de bocht. Bovendien: wat zijn de alternatieven?

Inmiddels hebben de klachten over de gevolgen van de Aanbestedingswet waaruit EMVI voortvloeit, natuurlijk ook de politiek bereikt. Vooral de oppositie roert zich in de discussie. Carola Schouten van de ChristenUnie en Sharon Gesthuizen van de SP stelden al in 2012 de 'vage criteria' aan de kaak die aanbestedende partijen hanteren in EMVI. Zij riepen minister Kamp op

om opdrachtgevers te dwingen om EMVI concreet te maken, en vooral om te voorkomen dat inschrijvingen louter op de laagste prijs kunnen winnen. Tot nu ziet de regering geen noodzaak tot ingrijpen, mede ingegeven door de VVD, die – haar liberale inborst getrouw – EMVI vooral aan de markt wil overlaten.

Prestatie-inkoop?

EMVI als methode afserveren is dus te kort door de bocht. Bovendien: wat zijn de alternatieven? Zo langzamerhand krijgt *best value procurement* – in goed Nederlands: prestatie-inkoop – als innovatieve invulling van EMVI een prominenter plek. Goede zaak? Vaak zijn BVP-aanvragen volstrekt niet duidelijk voor de potentiële opdrachtnemer en leidt alleen al de inhoudelijke vraagstelling tot grote verwarring en niet-vergelijkbare offertes. Het is ook de vraag of BVP een 'rechtmatige' wijze van aanbesteden is. Diverse onderdelen van BVP kunnen op gespannen voet staan met de uitgangspunten van het aanbestedingsrecht. Dan toch maar de 'klassieke' EMVI, die we ten slotte al enige tijd kennen. De kosten die ermee gepaard gaan, zouden alle partijen ertoe moeten dwingen om in de nabije toekomst veel concreter te worden bij het opstellen van bestekken, specificaties, de gunningscriteria en de gunningsmethode. Anders is de meerwaarde van EMVI vooral een verliespost voor de inschrijvers. Of men moet

minder criteria stellen en minder bewijslast per criterium vragen. Is alles waar de aanbestedende diensten om vragen wel echt nodig? Hebben ze er voldoende baat bij om de extra moeite te rechtvaardigen? Dat is iets om serieus te overwegen bij toekomstige aanbestedingen.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5100

Slappe dweilen

Natuurlijk, niemand vindt het geweldig om met gif in de weer te zijn, maar diezelfde beheerder heeft ook te maken met een gemeenteraad die meer dan ooit scherp op de kleintjes let

De sector is in de ban van het aanstaande verbod op het gebruik van chemie op verharding. Hoewel onze overheid in staat is echte duidelijkheid keer op keer uit te stellen, lijkt iedereen er toch wel van overtuigd dat het in 2016 echt gaat gebeuren. We kunnen de veldspuit aan de wilgen hangen en moeten het maar op een andere manier zien te fiksen. De markt, vooral de aanbieders van alternatieve technieken, klaagt daarbij lekker door. Omdat de overheid zo twijfelachtig is bij het geven van hom of kuit, schuiven veel beheerders de uiteindelijke beslissing steeds maar voor zich uit. Dat is overigens geen exclusief Nederlands trekje. Uit een interview met Michel Tuteleers van de gemeente Tienen in België, die al dit jaar zijn overgestapt op chemievrij beheer, blijkt hetzelfde. Ook daar wachten beheerders tot vijf voor twaalf voordat ze echt in actie te komen.

Groenbeheerders zijn slappe dweilen die ieder probleem dat niet van hen is, driftig opzuigen. Met dat opzuigen is niets mis, maar zorg dan wel dat je daarvoor betaald krijgt

Je zou misschien willen dat het anders was en dat beheerders uit een diep besef van idealisme en liefde voor het milieu op eigen initiatief de beslissing nemen. Zeker voor de kleinere gemeentes is dat een illusie. Natuurlijk, niemand vindt het geweldig om met gif in de weer te zijn, maar diezelfde beheerder heeft ook te maken met een gemeenteraad die meer dan ooit scherp op de kleintjes let. En gemiddeld zullen groene begrotingen de laatste jaren fors zijn gekrompen. Je hoeft daarom geen hogere wiskunde gestudeerd te hebben om te concluderen dat chemievrij onkruidbeheer

voor het milieu weliswaar winst inhoudt, maar voor de algemene staat van het groen in de openbare ruimte geen goed nieuws is. In de wereld van de aanbieders en fabrikanten van onkruidmethodieken en -machines is dat overigens vloeken in de kerk. Er worden weliswaar iedere dag nieuwe methodes en machines ontwikkeld die goedkoper, sneller en efficiënter werken, maar ouderwetse chemie zal voorlopig echt het goedkoopste blijven. Natuurlijk kun je dat uit een commercieel oogpunt ontkennen. Dat lijkt mij uitermate dom. Alleen als je erkent dat het duurder is, kun als beheerder aanspraak maken op meer budget en vooral budget uit andere bronnen. Chemie op verharding is geen probleem van openbaar groen, maar van waterbedrijven, of het riool misschien. Waarom betalen zij dan niet mee? Laatst maakte iemand tegen mij de vergelijking: 'groenbeheerders zijn slappe dweilen die ieder probleem dat niet van hen is, driftig opzuigen. Met dat opzuigen is niets mis, maar zorg dan wel dat je daarvoor betaald krijgt.' Chemie op verhardingen is overigens niet het enige voorbeeld. De eikenprocessierups, in essentie een gezondheidsprobleem, is een ander.

Hein van Iersel (hoofdredacteur)
hein@nwst.nl

P.S. Ik heet u graag van harte welkom op onze 'Week van het Onkruid' op 14, 15 en 16 april; zie www.weekvanhetonkruid.nl

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5116

Ik zoek, ik zoek

...en het heeft intens rode bloemen en is vurig oranje in de herfst. Beplanting zoeken op kleur, vorm, formaat, toepassing, standplaats of tal van andere kenmerken? Met de TreeEbb van Boomkwekerij Ebben zoekt en vindt u de juiste boom voor ieder groenproject. Met een paar simpele klikken selecteert u eenvoudig uit duizenden soorten. En heeft u uitgebreide soortbeschrijvingen en foto's direct bij de hand.

***TreeEbb, dé online bomentool
voor en door groenprofessionals***

Binnenkort online!

.....

Je voelt je thuis in een prettige buitenruimte

Hier komt in opdracht van u?

Een park, plein, wijk
of terrein met groene,
civiele, natuur- en
cultuurtechnische
elementen.

OPDRACHTGEVER

Overheden, projectontwikkelaars,
zorg- en onderwijsinstellingen
en bedrijven

ONTWERP EN REALISATIE

SIGHT

HOOFDAANNEMER

SIGHT

TERREININRICHTING

SIGHT

GROENINRICHTING

SIGHT

INTEGRAAL ONDERHOUD

SIGHT

AANLEG VAN BUITENRUIMTEN

